

მოგონებები, დღიურები, ჩანაწერები

I

ნიკო ბურის დღიური

„ჩემი აფრიკული მოგზაურობის ფინალი“
(1900 წ. ივნისი-ივლისი)

თბილისი 2016

საქართველოს
ციფრული
არქივი

ტექსტის რესული ვერსია გადმოწერა, ქართულად თარგმნა,
რედაქტირება გაუკეთა და გამოსაცემად მოამზადა

თამარ გაბუნიამ

კორექტორი: მარიამ ჯანიგაშვილი

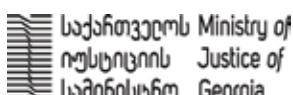
დიზაინერი: ზაზა ბერიშვილი

წიგნში გამოყენებული მასალა დაცულია საქართველოს
ეროვნულ არქივში

© ყველა უფლება დაცულია

ISBN 978-9941-0-9560-3 (ტომეულის)

ISBN 978-9941-0-9561-0 (პირველი ტომის)

www.justice.gov.ge

www.archives.gov.ge

საქართველოს
ეროვნული
ცენტრი

შესავალი

ნიკო ბაგრატიონი, იგივე ნიკო ბური 1868 წელს დაიბადა ბაგრატიონ-მუხრანელთა სასახლეში, სოფელ მუხრანში. მუხრანელ ბაგრატიონთა შტოს ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი წარმომადგენელი, წინაპართა მსგავსად, რუსეთის იმპერიაში სამხედრო სამსახურის გზას არ გაჰყოლია: 1884 წლიდან, მამის გარდაცვალების შემდეგ, ის სათავეში ჩაუდგა მუხრანის მამულების ნაწილს, აგრეთვე გახსნა არყის სახდელი და საკმაოდ შემოსავლიან მეწარმედაც იქცა.

საკუთარი ცხოვრების ერთ-ერთ გარდამტებ მომენტად ნიკო ბური მიიჩნევს 1896 წელს, როცა რუსეთის იმპერატორის - ალექსანდრე მესამის - კორონაციას დაესწრო, როგორც ბაგრატიონების დელეგაციის წევრი. ამ მომენტს იგი თავის ბიოგრაფიაში აღწერს, როგორც პირველ ნაბიჯს „საოცნებო უცნობი ქვეყნების“ ნახვისაკენ¹. ღონისძიების დასრულების შემდეგ ნიკო ბური დელეგაციის სხვა წევრებს გამოეყო და მათთან ერთად საქართველოში აღარ დაბრუნებულა. მოსკოვში ყოფნისას იგი შეხვდა თავად ნიკოლოზ ორბელიანს, რომელიც, როგორც თვითონ აღწერს, „კარგ გუნებაზე იყო, რადგან კნეინა ელისაბედ დიმიტრი ორბელიანის ასულის, ბარიატინსკის მეუღლის ქონების ნახევარი მიიღო მემკვიდრეობით“². სწორედ ორბელიანმა შესთავაზა ნიკო ბურს „ცხელ ქვეყნებში“ ლომებზე სანადიროდ წასვლა, რამაც განსაზღვრა კიდეც ამ უკანასკნელის ცხოვრების შემდგომი გზა.

ამ მცირე ვოიაჟის შემდეგ ნიკო ბური სამშობლოში დაბრუნდა და მამულის საქმეების მოწესრიგებას შეუდგა, თუმცა მოგზაურობით შეპყრობილი, ერთ ადგილას დიდხანს ვერ გაჩერდა და 1899 წელს უკან დაბრუნდა ნიკოლოზ ორბელიანთან მოსკოვში. რუსეთში ის რამდენიმე თვე დარჩა, რადგან ორბელიანის გადაუდებელი საქმეების გამო ვერ მოახერხეს აფრიკაში სანადიროდ წასვლა. ეს პერიოდი ნიკო ბურმა რუსეთის ქალაქების და მათი ღირსშესანიშნაობების დასათვალიერებლად გამოიყენა. ამასობაში ორბელიანიც გათავისუფლდა საქმეებისგან

1 ბაგრატიონი აფრიკაში, ნიკო ბაგრატიონი ბურებთან, მოგონებები (მე-3 გამოცემა), 1990, გვ. 69-70.

2 იქცა.

და ორივე გაემგზავრა პარიზში, 1900 წლის მსოფლიო უნივერსალურ ექსპოზიციაზე, რის შემდეგაც აპირებდნენ აფრიკაში, საფარიზე წასვლას. პარიზში ბაგრატიონმა და ორბელიანმა ოთხი თვე დაჰყვეს. როგორც ნიკო ბური წერს, კოლამ (ნიკოლოზ ორბელიანმა) საბოლოოდ გადაიფიქრა აფრიკაში წასვლა, მის გადარჩმუნებას ეცადა, თუმცა ვერ დაიყოლია და ნიკო მარტო გაემგზავრა სანაძიროდ.

ნიკო ბურის გამგზავრებას დაემთხვა 1899 წლის 11 ოქტომბერს ინგლისის მიერ სამხრეთ აფრიკის (ბურების) რესპუბლიკის წინააღმდეგ საომარი მოქმედებების დაწყება. ომის ისტორიებით გაჯერებული ატმოსფერო ნიკომ მარსელიდან ალექსანდრიაში მიმავალი გემის კაიუტებშივე იგრძნო. ზოგადად ამ ომზე ლაპარაკობდნენ, როგორც მჩაგვრელი იმპერიის მიერ თავისუფლების მოყვარული პატარა სახელმწიფოს განადგურების მცდელობაზე. ალექსანდრიაში ყოფნისას ნიკო ბურს რამდენიმე დღე იგივე ესმოდა, რის შემდეგაც საფარიზე წასვლის სურვილი ნელ-ნელა შეიცვალა ბურების მხარეზე ომში ჩაბმის სურვილად. „გამახსენდა საყვარელი საქართველო! მთელი ჩემი არსება მოიცვა ბურებისადმი თანაგრძნობამ და უყოფმანოდ გულში ღრმად ამოვიჭერი - დავხმარებოდი თავისუფლების მოყვარულ პატარა ხალხს, რომელსაც ინგლისი მოსპობას უპირებდა“³.

ნიკო ბური გაემგზავრა სამხრეთ აფრიკაში, შეხვდა ბურების სახელმწიფოს პრეზიდენტ პოლ კრიუგერს და ჩაერთო ანგლო-ბურების ომში პოლკოვნიკის რანგში. ომის მიწურულს მისი ბატალიონი გენერალ კრონის მეთაურობით ტყვედ ჩავარდა. თავდაპირველად მეომრებს, მათ შორის ნიკოსაც, სიკვდილი მიუსაჯეს, თუმცა სამეფო ოჯახის წევრობის გამო სასჯელი შეუცვალეს და წმინდა ელენეს კუნძულზე გადაასახლეს. წმინდა ელენეს კუნძულზე ნიკო ბური შეუდგა მემუარების, აგრეთვე მცირე დღიურის წერას. ამ დღიურიდან ცალკეული ამონარიდები შესულია მის მემუარებში, თუმცა დღიურში ამბები აღწერილია უფრო დაწვრილებით.

4 ნიკო ბური მოგვითხოვბს ყოფითი სირთულეებისა და განცდების შესახებ წმინდა ელენეს კუნძულზე: სრული

3 ბაგრატიონი აფრიკაში, ნიკო ბაგრატიონი ბურებთან, მოგონება (მე-3 გამოცემა), 1990, გვ. 69-70.

უსახსრობა, დარდები ქვეყანასა და ოჯახზე, გაქცევაზე მუდმივი ფიქრი, თავისუფლების დაუკვებელი სურვილი, დაწვრილებითი ანგარიშები, ადამიანები, რომლებთანაც მას კუნძულზე ურთიერთობა უწევდა. ყველა ეს საკითხი დაწვრილებით აქვს გაშლილი ამ ძალიან პატარა, თუმცა საინტერესო ცნობებით აღსავსე დღიურში.

ომის შემდეგ ნიკო ბური საქართველოში დაბრუნდა, მონაწილეობდა პირველ მსოფლიო ომში. საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ დარჩა თბილისში და ოპოზიციაში ჩაუდგა ადგილობრივ ბოლშევიკებს. ნიკო ბური მათაც დაინდეს და არ დახვრიტეს, არც გადაასახლეს, თუმცა ყველანაირი ქონება ჩამოართვეს. გადმოცემით, ის ცხოვრების ბოლო წლებში თბილისის ბაზარში სიგარეტით ვაჭრობდა, უკვე გაცვეთილ სამეფო ტანსაცმელსა და ატრიბუტებში გამოწყობილი⁴.

ნიკო ბურის მემუარები „ბურებთან“ პირველად 1951 წელს გამოიცა. ეროვნულ არქივში, ამ ნაშრომის შავი ვარიანტების გარდა, დაცულია ნიკო ბურის პირადი ფონდი, რომელშიც მისი ცხოვრების და მოღვაწეობის ამსახველი მრავალი სხვა დოკუმენტი ინახება. დოკუმენტებს შორის ერთ-ერთია მცირე ფორმატის ბლოკნოტი, მისი ჩანაწერები წმინდა ელენეს კუნძულზე გადასახლებიდან. გარდა ამისა, არქივში ინახება 200-ზე მეტი საოჯახო ფოტო, მათ შორის ფართო საზოგადოებისთვის უცნობი რამდენიმე სურათი, რომელთაც თან ვურთავთ წიგნს.

წინამდებარე გამოცემაში მკითხველს ვთავაზობთ ამ დღიურის ქართულ თარგმანს და ორიგინალის ფოტოვერსიას. ვფიქრობთ, ქართველი საზოგადოებისთვის საინტერესო იქნება ამ კარგად ცნობილი ადამიანის კიდევ ერთი ხელნაწერის გამოქვეყნება.

ანტონ ვაჭარაძე

4 ნიკო ბურის ბიოგრაფიის შესახებ შეგიძლიათ იხილოთ: Apollon Davidson, Irina Filatova, The Russians and the Anglo-Boer War, „Human and Rousseau/Combined Book Services“, June, 1998.

საქართველო
კლოვენი
კლებული

„რა ვიყავი და რა ვარ ახლა“

ნიკო ბური
ბაგრატიონ-მუხრანელი

საქართველოს
კლასები
კლება

საქართველო
კლოვენი
კლებული

მუხრანის სასახლე, ბაგრატიონ-
მუხრანელების საგვარეულო
რეზიდენცია

[XIX ს.]

[2 ფ.] ახალი¹ არაფერია, ქარბუქი გრძელდება. წერა მომინდა, არ ვიცი, რატომ. გულზე ნაღველი შემომაწვა. ჩემების ნახვა მომინდა, ძნელია მარტოობა უცხო ქვეყანაში, უცხო ხალხში, სადაც სამლოცველოებიც კი არაა და საშინელი მოწყენილობაა.

დღეს ფრანგებს რევოლუციასთან დაკავშირებული დიდი სახალხო დღესასწაული აქვთ. მისი აღნიშვნა ფრანგ ტყვევებსაც სურთ, თუ ამინდი ხელს შეუწყობთ. ღამის 11 საათია.

[3 ფ.]

21 ივნისი²

ქარმა ჩემი ქუდი ზღვაში წაიღო, დავდიოდი თავგაკრული.

23 ივნისი

ჩვენმა ზედამხედველმა პოლკოვნიკმა დამტვრეული ფრანგულით მკითხა: თქვენი ქუდი ქარმა წაიღო? მე ვუპასუხე: დიახ, ჩემო პოლკოვნიკო.

რამდენიმე წუთში ინგლისელმა იფიცერმა პოლკოვნიკის მიერ გამოგზავნილი ახალი ქუდი მომიტანა.

26 ივნისი

ფერადეანიანმა ტყვემ ინგლისელი ტყვეების მთვლელი გალახა. საკვირველია, რომ ყველა ბურმა მის წინააღმდეგ გაიღაშქრა [4 ფ.], მიუხედავად იმისა, რომ ის ტრანსვაალელად ითვლებოდა და ბურებთან ერთად ტყვედ იყო აყვანილი.

28 ივნისი

კაპიტანი ფრიგულიუსი, მე და კონტ. ბრედა ერთად ვსეირნობდით და წმ. ელენეს კუნძულის მიდამოებს ვათვალიერებდით. გავედით დილის 10 საათზე და დავბრუნდით საღამოს $5 \frac{1}{2}$ საათზე.

1 ყდაზე მინაწერია: გრაფი სინკევიჩი პოლონელი.

2 მინაწერია: კაპიტანი – ფრიგულიუსი.

27 ივნისი

ჩამოიყვანეს ევროპელი ტყვეები, რომლებიც ინგლისელებმა ქ. მაფეკინგთან აიყვანეს.

5 ივლისი

საფრანგეთის კონსული მეწვია და მომიკითხა.

6 ივლისი

გენერალ რობერტსისგან მივიღე უარი. ის ვერ პოულობს ჩემთვის, როგორც ოფიცრისათვის, პაროლის მოცემის მოტივს.

[5 ფ.] 9 ივლისი

ჩემი რაზმის ფრანგ ოფიცერს ბურებთან ჩხუბი მოუვიდა. იგი მიწაზე დააგდეს. ყველა ბური გამოვიდა ბურის დასახმარებლად, ამერიკელებმა კი ფრანგების მხარე დაიჭირეს. საბოლოოდ, გამარჯვება ევროპელებს დარჩათ.

9. ინგლისელმა ჯარისკაცებმა ერთმანეთში იჩხუბეს – შავები თეთრების წინააღმდეგ. მგონი მსხვერპლიცაა. ლამეა. ვერაფერს ვხედავ: ინგლისელების ბანაკში დიდი აურზაურია. დილით ალბათ შეგვატყობინებენ სიმართლეს.

[6 ფ.] 10. მსხვერპლი არ ყოფილა, მაგრამ ბევრი დაჭრილია: შავების მხრიდან – 7, ხოლო თეთრებისა – 25. სასჯელად შავებს სამრად უშვებენ აფრიკაში.

ბრედამ 2 შილინგი მასესხა, ერთი შილინგი პაპიროსის ქალალდ-ისთვის, ხოლო მეორით კი ჩვენთვის პაპიროსი შევიძინე.

ბრედა – 2 = 1 შილინგი

ბრედამ მასესხა – 2 ½ შილინგი

ვისესხე 1 ყუთი პაპიროსი, რომელიც 2 შილინგი ღირს. ოფიცერს ერთი ბარათი ვესესხე და სახლში გასაგზავნი წერილი დავწერე.

[7 ფ.] ანგარიში – 1 ივნისი

კარაქი – 1 შილინგი

შაქარი – ½ შილინგი

პიკული – 1 შილინგი

მურაბა – 1 ½ შილინგი

ნამცხვარი – 1 შილინგი

2 ივლისი

კაკაო – 2 შილინგი

მარკა – $\frac{1}{2}$ შილინგი

ქალალდი – 1 შილინგი

სულ = $8 \frac{1}{2}$ შილინგი

5 ივნისი

„პორეჩ“ – 2 შილინგი

ბრინჯი – 2 შილინგი

შაქარი – $\frac{1}{2}$ შილინგი

მურაბა – 2 შილინგი

7 ივნისი

კარაქი – $1 \frac{1}{2}$ შილინგი

შაქარი – 1 შილინგი

9 ივნისი

ნვერის გაპარსვა – 1 შილინგი

10 ივნისი

ლიმონათი – $\frac{1}{2}$ შილინგი

13 ივნისი

[8 ფ] სავარცხელი – 1 შილინგი

ასანთი – $\frac{1}{2}$ შილინგი

„ბონალი“ – 1 შილინგი

16 ივნისი

ქალალდი – 1 შილინგი

სანთლები – 1 შილინგი

21 (?)

„პორეჩ“ – 1 შილინგი
მარკები – ½ შილინგი
„ბონალი“ – ½ შილინგი
სულ – 16 ½ შილინგი

23 ივნისი

„ლაიმჯუსი“ – 2 შილინგი
შოკოლადი – ½ შილინგი
შაქარი – 1 შილინგი

26 ივნისი

„პორეჩ“ – ½ შილინგი
ბრინჯი – 1 შილინგი
„ბონალი“ – ½ შილინგი

28 ივნისი

სიროფი – 2 შილინგი
პიკული – 1 ½ შილინგი
[...] – ½ შილინგი
მარკები – ½ შილინგი

29 ივნისი

[9 ფ.] სანთლები – 1 შილინგი
სიროფი – 2 შილინგი
ლიმონათი – ½ შილინგი
შაქარი – 2 შილინგი

30 ივნისი

მურაბა – 1 შილინგი
ბანანი – 1 შილინგი
ანტონმა მარკები მაჩუქა – 2 შილინგი
სულ = 20 შ. 3 პ.

ყოველთვიური დანახარჯი
პროდუქტზე 54 შ. 3 პ.

1 ივლისი

ლ. — 8 ½ შილინგი
მარკები — 1 შილინგი

3 ივლისი

„პორეჩ“ — ½ შილინგი
პაპიროსის ქაღალდი — 1 შილინგი

ფული დამიმთავრდა და ხარჯვაც აღარ შემიძლია, ამიტომ გადავწყვიტე ხარჯთალრიცხვა ვანარმოო. [10 ფ.] ჩანაწერებს 1900 წ. 1 ივნისიდან ვაკეთებ, ზუსტად რომ ვიცოდე, რამდენი მჭირდება თვეში ჩემი ხელმომჭირნე ცხოვრებისთვის. სულ 1 ივნისიდან 3 ივლისის ჩათვლით პროდუქტზე დავხარჯე 65 ½ შილინგი ან 3 ფუტი ოქრო და 6 ½ შილინგი.

ბაგრატიონ–მუხრანელი
(ხელმოწერა)

13 ივლისი

საშინელი ქარბუქია, კარვიდან ვერ გავდივარ, ზღვაშ რამდენიმე კარავი წაიღო.

14 ივლისი

ქარბუქი გრძელდება. ვსხედვართ კარვებში, როგორც კრუხები კვერცხებზე. არაფერი გაგაჩნდეს საკუთარი და ხედავდე, როგორ იღებენ სხვები ახლობლებისგან მანუგეშებელ წერილებს, ფულს, ჩასაცმელს, მე კი ... [11 ფ.] არავისგან არაფერს, თითქოს არასდროს მყოლია არც ნაცხობები, არც მეგობრები, არც ნათე-სავები; აუტანელი სასჯელია. მეშინა, არ შევიძალო. დილის 4 საათია.

16 ივლისი

ამპობენ, ორმოცმა ბურმა დედოფალ ვიქტორიას თხოვნით მიმართა და გათავისუფლების სანაცვლოდ ერთგულებას დაპირდა. თუ ეს სიმართლეა, მათი მხრიდან ამაზრზენი

ქართველ თავადაზნაურთა დეპუტაცია იმპერატორ ალექსანდრე III-ის თბილისში
ჩამოსვლის დროს (მარკვენი პირველი დგას ნიკო ბური ბაგრატიონ-მუხრანელი)

1888 წელი

საქართველოს

ციფრული

ცენტრი

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Ազգային պատկերասրահ

საქციელია. რამდენიმე გაიძვერა ყველას დაღუპავს.

[12 ფ.] ქარბუქი გრძელდება.

ვზივარ წმ. ელენეს კუნძულზე და ვფიქრობ ჩემი და მეტწილად ჩემი ოჯახის გამოუვალ მდგომარეობაზე, განსაკუთრებით კი – დედასა და დაზე. თუმცა ხანდახან, როცა ჩემი ძმა დათა მახსენდება, იმედის სხივი დაანათებს ხოლმე შავბნელ ფიქრებს – იქნებ არ მიატოვოს, თავისი ძლიერი მხრები შეაშველოს და სამშვიდობოს გაიყვანოს. მეორე ძმის – მიშას იმედი კი [13 ფ.] არასდროს მქონია; ან რა იმედი უნდა გქონდეს უხეირო ადამიანისა? ღმერთო, რატომ მარგუნე ასეთი მძიმე ხვედრი, ნუთუ ასეთი ცოდვილი ვარ?! უკვე ლამის ორი საათია, არ მეძინება. ვზივარ და ვწერ ჩემს წარსულზე, აწმყოსა და მომავალზე, ვისენებ ბედნიერ და უიღბლო წლებს... რა შემიძლია ვთქვა წარსულის უიღბლო წლებზე ახლანდელთან შედარებით? ვფიქრობ, რომ ბედნიერი ვყოფილვარ, რადგანაც არ ვიცოდი, რაოდენ ძნელი ყოფილა ოჯახისგან შორს ყოფნა.

17 ივლისი

დღევანდლამდის ერბო მქონდა, დღეს გამითავდა; დღეის შემდეგ ყოველი ჩემი საჭმელი იქნება გაკეთებული არაერბოთი³.

18 ივლისი

[14 ფ.] წმ. ელენეს კუნძულზე საშინელი ამინდია. ქარბუქი გრძელდება. ჩამოვიდა ჰოლანდიური გაზეთები, საიდანაც სიახლეების გაგება მხოლოდ 21 მაისამდე შეგვიძლია. გაზეთებში წერენ ჩვენი და ინგლისელების 1900 წ. 5 აპრილის შეტაკებებზე. მე დაჭრილების ჩამონათვალში ვარ, მიუხედავად იმისა, რომ ერთი ნაკანრიც არ მქონია. წმ. ელენეს კუნძულზე ჰოლანდიათ, რომ, ჯერ ერთი – ძალიან მდიდარი ვარ; მეორე – დიდ მხედართმთავარ – ბაგრატიონის შვილთაშვილი ვარ და მესამე – ჩემზე გაძლიერებული მეთვალყურეობაა, რადგან საშინლად ეშინიათ, გაქცევა არ მოვახერხო. სიამოვნებით გავრისკავდი, მაგრამ [15 ფ.] ირგვლივ ზღვაა. ლამის 2 ½ საათია.

19 ივლისი

უამინდობა გრძელდება. ვზივარ და თითოეულ ნათესავს წერილს ვწერ ჯეიმსტაუნისა და წმ. ელენეს კუნძულის ხედებით

³ ეს მონაკვეთი ნაწერია ქართულად.

გაფორმებულ ლია ბარა-
თებზე. ვიცი, ტუსა-
ლის გაგზავნილ გრავი-
ურიან ბარათებს ვერას-
დროს მიიღებენ, [16 ფ.]
მაგრამ მსურს ეს ამბავი
მეხსიერებაში ჩამებეჭ-
დოს. საინტერესო სალამო
მქონდა. მე და ჩემი
მეგობარი კონტ. ბრედა
კაპიტან ფრიგულიუსს
ვსტუმრობდით, ჭადრაკს
ვთამაშობდით, ვსაუბ-
რობდით ჩვენს არასახა-
რბიელო მდგომარეო-
ბაზე, ევროპელებისა
და ჩინელების ომზე,
ჩვენ ხომ სიმართლე
არ ვიცით. დეპეშაში
ნათქვამია, რომ ევრო-
პელებს თვითონ დაუხო-
ცავთ ოჯახები, ხოლო
ჩინელებს კი 800-მდე

ევროპელი მოუკლავთ. თუ ეს სიმართლეა, წინ დიდი ომი
გველის. [17 ფ.] სავახშმიდ კაპიტან ფრიგულიუსთან დავრჩით,
რომელიც საქმაოდ პიკანტური კერძით გაგვიმასპინძლდა –
ფრიგულიუსის სამშობლოდან გამოგზავნილი თითო ნაჭერი
ძევი შემოგვთავაზა. მასთან დამის 2 საათამდე დავრჩით.

ანა ალექსანდრეს ასული ბუჭყიაშვილი, ნიკო
ბურის მეულე
[1900-1905 წლები]

20 ივლისი

დღეს ფოსტა მოვიდა ევროპიდან. ტყვეები დილიდან რიგში
დგანან. გული მექუმშება, იქნებ ვილაცას მაინც გავახსენდი
და თითო-ოროლა სიტყვა მაინც მომწერა, თან [18 ფ.] რუსული
ანდაზა მახსენდება: „თვალიდან შორს, გულიდანაც შორსაო“.
ჩემთვის 2 ცალი საცვალი ვიყიდე, დღევანდლამდის მათ გარეშე
დავდიოდი. ჩემი შარვლის უხეში ქსოვილი კანს მიღიზიანებდა
და მექავებოდა. მიუწვევლობის გამო ძალიან ვიტანჯებოდი
და ვწვალობდი. ისეთი შეგრძნება მქონდა, თითქოს მწერები
მღრღნიდნენ. კარავში ფოსტალიონი შემოვიდა. მეგონა ჩემთვის

წერილი მოიტანა, თუმცა აღმოჩნდა, რომ წერილი კი მოიტანა, მაგრამ არა ჩემთვის, არამედ ჩემი მეგობრებისთვის. ასე მგონია, ვერ მივაღწევ იმ ბედნიერ დღემდე, როდესაც ჩემთვის განკუთვნილი წერილი მამცნობს, რომ სახლში [19 ფ.] ყველაფერი რიგზეა, ყველა ცოცხალი და ჯანმრთელია. შემიძლია აღთქმა დავდო ღვთის წინაშე, რომ კიდევ ერთი წელი თანახმა ვარ, ნეტარებით გავუძლო ყოველგვარ აქაურ ტანჯვას, ოღონდაც ვიცოდე, რომ დედა და და-ძმები კარგად არიან და როგორლაც მოახერხეს იმ უნუგეშო მდგომარეობიდან გამოსვლა, რომელშიც მე ისინი დავტოვე. ვინც არ იცის ჩემი გულის საიდუმლო, შეიძლება იფიქროს, რომ მე, როგორც ლაჩარი, ისე გამოვიქცი და ორი [20 ფ.] უსუსური ქალი შევატოვე ჩემს მტრებს დასაგლეჯად, მაგრამ მხოლოდ ღმერთმა იცის, რა მინდოდა ჩემი ოჯახისთვის – დედისთვის, დისთვის, ძმებისთვის და რა გამოვიდა: „კაცი ბჭობდა, ღმერთი იცინოდა“ ლამის პირველი საათია, არ მეძინება.

21 ივლისი

დღეს კარგი ამინდია მოსალოდნელი, ქარი მიწწნარდა და მზემაც გამოანათა. მაშასადამე, წერაც შემიძლია, რადგანაც ჩემი საწერი მაგიდა აღარ ქნაობს. ელოდებიან გემს კაპ(?) კოლონიდან.

[21 ფ.] რადგანაც წერილს არ ველოდები, მათსავით არ ვნერვიულობ, ვინც წერილებს აფრიკიდან ელიან. ამინდი აქ ძალიან ცვალებადია – ყოველ წუთში თუ არა, საათში ერთხელ მაინც იცვლის ზნეს, როგორც კეკლუცი ქალბატონი სამოსა. მზიანი დილა იყო. შუადღის 3 საათზე კოკისპირული წვიმა წამოვიდა. ადგილი არაა, წვიმა რომ არ აღწევდეს; ყველაფერი გალუმბულია: ჩემი საწოლი, გარდერობი, რა თქმა უნდა, თუ შეიძლება ამას გარდერობი ეწოდოს. ეჭვი მაქვს, წყეული ინგლისელები არ გზავნიან ჩემს წერილებს კავკასიაში. რომც ყველას დავვიწყებოდი, დედა და და ხომ მაინც [22 ფ.] არ დამივიწყებდნენ? დღეს ოფიცერთა კორპუსი აწყობს კლუბს თამაშებისთვის – „ლაუნ-ჩოგბურთსა“ და ჭადრაკში. მე საპატიო რწმუნებულად ამირჩიეს კენჭისყრის გარეშე, რაც სასტიკად არ მომწონს, რადგან ალბათ ფიქრობენ, რომ მდიდარი ვარ... არადა მგონი ჩემზე ღარიბი აქ ადამიანისშვილი არაა. წავედი „საზოგადოებაში“ მადლობისა და [23 ფ.] დაკისრებულ მოვალეობაზე უარის სათქმელად, მაგრამ უარი მივიღე და ჩემი ნების სანინაალმდეგოდ დავრჩი. შესაწირიც არაფერი მაქვს იმ მარტივი მიზეზის გამო, რომ არაფერი გამარჩია. ერთადერთი, რაც შემიძლია გავიღო, ჩემი ნახელავი ჭადრაკის მაგიდა და დაფაა – საკმაოდ ცუდად შესრულე-

ბული, ჯიბის დანით, ხელსაწყო-ების გარეშე, მაგრამ ჩემთვის ძალიან ძვირფასი, რადგან, როგორც ხარატის, ჩემი პირველი ნახელავია.

[24 ფ.] დღეს ზუსტად სამი თვე შესრულდა ჩემი წმ. ელენეს კუნძულზე ჩამოსვლიდან.
4 საათისთვის ოფიცრებმა მომაკითხეს ბანქოს სათამაშოდ. მიუხედავად იმისა, რომ თამაშის დიდი მოყვარული ვარ, ფულის უქონლობის გამო მათთან ერთად ვერ ვთამაშობ. ვზივარ, ვუყურებ და ვფიქრობ, რით გავუ-მასპინძლდე. რადგან „პროვიზია“ გამითავდა, ჩაით გამასპინძლება მომიწევს. ჩემმა მეგობარმა კონტ. ბრედამ მამისგან 200 მანეთი მიიღო. სესხება [25 ფ.] შემომ-

სხედან: ნიკო ბური ბაგრატიონ-მუხრანელი და ასა ალექსანდრეს ასული ბუჭყაბველი. დგანან: თამარა ალექსანდრეს ასული და უცნობი [1900-1905 წლები]

ნიკო ბური ბაგრატიონ-მუხრანელი
[XIX საუკუნის მიწურული]

ნიკო ბური ბაგრატიონ-მეუხრანელი
მეუღლესთან - ანა ბუჭყიაშვილთან და
ქალიშვილთან ერთად
[1900-1905 წლები]

საქართველოს
ციფრული
არქივი

თავაზბა, მე კი ჩემების ფინანსური მდგომარეობიდან გამომდინარე, უარი ვუთხარი. არა, არც მითხვვია, როგორ გავბედავდი, ნეტა როგორმე თვითონ გამოძვრნენ იმ მდგომარეობიდან, რომელშიც ისინი დატოვე, მე კი, აქ როგორმე გავიტან თავს. კარგია, რომ თბილისიდან გამომგზავრებისას ჩემს ძმას, დათას მინდობილობა დავუტოვე. ღამის 2 ½ საათია.

22 ივლისი

[26 ფ.] ცუდი ამინდია. მოღრუბლულია და ცივა. ნეტა რას ფიქრობს ჩემზე საცოდავი დედაჩემი? ნუთუ ჰერნია, რომ ჩემი ნებით მივატოვე ისინი? ოჲ, ნეტა იცოდეს ჩემი [27 ფ.] აფრიკული მოგზაურობის ფინალი – რა ტანჯვა-წამება გამოვიარე; ნეტა შემექლოს მიწერა და ახსნა, გულზე მომეშვებოდა, მაგრამ არ შემიძლია, რადგან ყველა ჩემი წერილი ინგლისელების მიერ კონტროლდება და თუ გაიგეს სიმართლე, ალბათ გაცილებით მკაცრად დამსჯიან. აქ თუ დავიღუპე, დღიურებიდან შეძლებენ გაიგონ ყველაფერი. უცხოსთვის ჩემი დღიურები ნაკლებად გასაგებია, რადგან სახელებს არ ვწერ და ვაწარმოებ ნუმერაციას, მაგრამ, თუ ისინი დედაჩემის ან დეიდა ნუცას ხელში აღმოჩნდა, უმალვე მიხვდებიან ყველაფერს და გაიგებენ, თუ როგორ ვიტანჯებოდი სულიერად თუ მორალურად.

22 ივლისი

[28 ფ.] კვირა დღეა, ქარიანი ამინდია, ახალი არაფერია. გ. ვიტა-მორმა საჩქარი გამიკეთა – ძეირიანი არა, მაგრამ ძალიან საჭირო ნივთი – ცოლისგან სახსოვრად მიღებული მშვენიერი პატარა შუშის ჭიქა მაჩქა.

ნეტა გამოიხედოს ვინმემ ჩემკენ, რა ვიყავი და რა ვარ ახლა. მე, რომელიც ჩემს სამშობლოში თუ არ ძალიან, ჯორ-ცხენზედ არ ვიკადრებდი შაჯდომას და აგრეთვე თუ არ ფაიტონით, ფეხით არ ვიკადრულობდი სიარულს, რომელს ახლა მაცვია [29 ფ.] დაგლეჯილი ჩექმები და თუ ესენიც არ მექნება, ფეხშიმველიც კარგად ვივლი. ღვთის წინაშე ხალხს მე ვერ დავვნდურები აქა, ყველანი ლირსეულს პატიგს მცემენ და ყოველი ტყვე ცდილობს მე რითიმე მასიამოვნოს, მარამ იგი სულ ჩემთვის ფუჭია, ჩემსა გულსა ველარავინ გაამთელებს, სულ რომ აქ, სხვა ქვეყანაში, ოქროში მატივტივონ და მილიონები მომცენ. რათ მინდა, რისთვის მინდა? რა, ჩემს პატარა ფუზულა დას, თამარს, უყიდი რასმე, ანუ ჩემს დედას ვასიამოვნეფ რითმე, ანუ ჩემს ძმებს და სახლს წინ წავაყენეფ? ამ ფიქრმა დამაბერა,

დამაბერა მე. მართალია, ჩემს თავზე ბევრი თმა არ იყო, მარამ ჭალარა არ ერია, ახლა კი ჩემს თმა და [30 ფ.] წვერებში ბევრი ურევია ჭალარა. ვინც არ იცის ჩემი წლოვანება, თავის დღეში ვერ წარმოიდგენს, რომ 34 წლისა ვარ⁴.

ინგლისური რაზმის კაპიტანი შემოვიდა, რომელსაც ჩემთან მეგობრობა სურს, მე კი მასზე გული ამიცრუვდა; გუშინდელი უბედური შემთხვევა მომიყვა.

21 ივლისის საღამოს რამდენიმე ახალგაზრდა ზღვაზე შეიკრიბა და სათევზაოდ ნავით გაემზავრა. ქარმა ნავი ამოაყირავა და ყველანი წყალში აღმოჩნდნენ. ბედად, ისანი [31 ფ.] ქეიმსტაუნთან მდგარი სამხედრო გემიდან შენიშნეს და საშველად მეზღვაურები გამოგზავნეს. ორი მათგანი ცოცხალმკვდარია და იმედიც არ აქვთ მათი გადარჩენის, ხოლო დანარჩენი ორის პოვნა საერთოდ ვერ შეძლეს. ერთ-ერთი მათგანი კაპიტან მ.-ს შვილია. დღეს დილით ჩემმა ლაქიამ დამსაჯა: შეშისა და ნახშირის უქონლობის გამო ყავა არ მომიდულა, შემდევ კი უფრო სასტიკად ქარმა დამსაჯა – კაპიტნის ნაჩუქარი [32 ფ.] ქუდი წამგლივა, რიგით მეორე. ვიშვი აქ კიდევ ქუდს? ეტყობა, რამდენიმე დღე მაინც მომინევს თავგაკრული სიარული. იმედგაცრუებული ჭადრაკს ვთამაშობდი. 5 პარტია ვითამაშე, აქედან 2 მოვიგე, სამი კი წავაგე. საშინლად მინდა, რამდენიმე წუთით ჩემს სახლში გავჩნდე, [33 ფ.] მოვეფერო დედას და დას, გავიგო, როგორაა საქმეები და თუნდაც მერე მოვკვდე, დამშვიდებული გულით... ღამის 2 საათია.

23 ივლისი

შუადღეა. ცუდი ამინდია. მთელი ღამე არ მძინებია, თავს შეუძლოდ ვერძნობდი. დღეს ლოგინიდან შუადღის $11\frac{1}{2}$ ავდექტი, მადა არ მაქვს; მეშინია, ავად არ გავხდე, ყველა ბედნიერებასთან ერთად ავად გახდომალა მაკლია – რომ ვკვდებოდე, წყლის მომწოდებელი არ მყავს. [34 ფ.] მომიტანეს ფოტო, მოყვარულის მიერ გადაღებული, როგორ მივყავართ ტყვები დაცვის თანხლებით ქ. ჯეიმსტაუნის ქუჩებში. ფოტო უხარისხოა, მაგრამ სხვა ოფიცირებს შორის ჩემი ამოცნობა შესაძლებელია. წიგნებიც კი არ მაქვს. რაიმე რომ მქონდეს წასაკითხი, გულს გადავყოლებდი და ამდენს აღარ ვიფიქრებდი. დეიდაჩემს და ანეჩა ბუჩკიერას ვთხოვე რუსულ-ფრანგული „Грань_мер“ ლექსიკონისა და რამდენიმე წიგნის გამოგზავნა, თუმცა წერილები 5 მაისს გავგზავნე, [35 ფ.] დღეს კი 23 ივლისია და არანაირი პასუხი არ მიმიღია. მათ ვერც

4 ეს მონაკვეთი ნაწერია ქართულად.

კი წარმოუდგენიათ, როგორ მსჯიან, როცა წერილებს არ მნერენ. უკვე ლამის 3 საათია, ვზივარ და ვწერ ჩემს წიგნს, ფეხებში საშინლად მიძერავს, საკმაოდ ცივა, ლოგინში უნდა ჩავწვე.

24 ივლისი

საზიზღარი ამინდია, ცუდად მეძინა, მოხუცი მალხაზი და ჩემი კარ-მიდამო მესიზმრა, სხვა არავინ, არც ძმები, არც და, არც დედა, გული ცუდს მიგრძნობს. ღმერთო, მე [36 ფ.] მომეცი მათი სატანჯველი, მე ხომ ისედაც დასჯილი ვარ, მათ კი ააცილე ყველაფერი ცუდი, რასაც გული მიგრძნობს. რა წყევლა სდევს ჩვენს გვარს ასეთი, მათ ხომ არაფერი დაუშავებიათ, რატომ სჯი ასე მკაცრად? მაგრამ თუკი ვინმე ერთ-ორ სიტყვას მაინც მომწერს და მეტყვის, შენები ცოცხლები და ჯანმრთელები არიან, ცოტა გულზე მომტვება და გავთავისუფლდები იმ საშინელი წინათგრძნობისგან, რომელიც ყველგან, ძილშიც კი, თან მდევს და არ მასვენებს. ჩემი გონება დაძაბულია და [37 ფ.] კონცენტრირებულია იმ პრობლემის გარშემო, რომლის მოგვარებაც შეუძლებელია.

დღეს დილით შაქარი გამითავდა, ახლა მომინევს დილა-სალამოს უშაქრო ჩაისა და ყავის დალევა. სტეარინის სანთლების მარაგი მაქვს. ალბათ ივლისის ბოლომდე მეყოფა. ძალიან გამიჭირდება, როცა გამითავდება. ლამით წერას ვერ შევძლებ. დღემდე ასე ვიქცეოდი, რადგან ძალიან ძნელია სალამოს 6 საათიდან დილის 6 საათამდე კარავში ჯდომა. ჩემი ისედაც შერყეული ნერვები ამას [38 ფ.] ვერ გაუძლებს. ჩემს გაუსაძლის მდგომარეობაში ნუგეშს მხოლოდ იმში ვპოულობ, რომ ეს საშინელი სატანჯველი სხვაგან, ჩემი სამშობლოდან შორს, მხვდა წილად. ეს რომ ჩემს ქვეყანაში დამმართოდა, ალბათ ვერ გავუძლებდი და თავს მოვიკლავდი. სალამოს კაპიტანმა [39 ფ.] ფრიგულიუსმა თავისთან მიმიპატიუა ვისკის დასალევად. ეს ჩვენი არყის მსგავსი ინგლისური სასმელია. ჩემს მეგობარ ბრედასთან ერთად მივედი. რადგან დალევის მოყვარული არ ვარ, არ დამილევი, ვიჯექი ლამის 11 საათამდე. შემდეგ კარავში დავბრუნდი, დაძინება მინდოდა, მეგონა რამეს ვიპოვიდი, მაგრამ ამაოდ. უნდა დავიძინო და ხვალინდელ დღეს ველოდო. 7 საათზე ჩემი კამერდინერი მომიტანს უშაქრო ყავას, არ ვიცი, მომეწონება თუ არა. ლამის 11½ საათია.

25 ივლისი

[40 ფ.] ეზოში ტალახია. მთელი ლამე წვიმდა, საშინელი ნესტია. ეს არც თუ ისე კარგია ჩემი ძველი ჭრილობისთვის, მაგრამ,

ღვთის მადლით, ჯერჯერობით არ მახსენებს თავს. აქ სულ 50 ტყვე ოფიცერი ვართ, მთლიანობაში კი ჯარისკაცებიანად – 2000.

წყლის დეფიციტია, ზოგჯერ დილით პირის დაბანასაც ვერ ვახერხებთ, რადგან მერე დასალევი წყალი აღარ დაგვრჩება. წყალი არ მომწონს, თუთიის გემი დაჰკრავს. [41 ფ.] ჩვენ შორის ბევრი აგადმყოფობს. დღეს ჰოსპიტალში შეეგიარე და დეზინტერიით დაავადებული 12 ოფიცერი ვნახე. ჩემი აზრით, ამის მიზეზი აქაური წყალი და ნესტი უნდა იყოს. ფული რომ მქონდეს, ვიყიდდი ფიცრებს და ჩემს კარავში იატაკს დავაგებდი, როგორც ეს არაერთმა სხვა ოფიცერმა გააკეთა, მაგრამ, სამწუხაროდ, წმ. ელენეს კუნძულზე ეს საკმაოდ ძვირი ფუფუნებაა.

დილის უშაქრო ყავა არ მომენტია, მაგრამ 1 ჭიქა მაინც დავლიე. დღეს ფოსტაში ოთხი ფოტოებიანი, ორმაგი მარკებით ე.წ. „შეკვეთილი“ ღია ბარათი მივიტანე დედისთვის, თამარა სიმონოვიჩისთვის, გაბო მაღალოვისა და ანნა [42 ფ.] ბუჩქივა-ასთვის. დედას წერილი ფრანგულ ენაზე დავუწერე. საღამოს გ. ვიტამორმა შემომირბინა და ცოლის გამოგზავნილი უგემრიე-ლესი შოკოლადის ერთი ნატეხი მომიტანა. მადლობა ოფიცრებს, რომლებსაც ძალიან ვუყვარვარ. არ ვიცი, რა ნახეს ჩემში ასეთი, რომ ყველა სათითაოდ ცდილობს, რითმე მასიამოვნოს. შოკო-ლადი [43 ფ.] ძალიან დიდი ხანია, ტფილისიდან გამგზავრების მერე, აღარ მიჭამია. უგემრიელესი იყო და ვახშამზე დიდი სიაშ-ოვნებით მივირთვი პურთან ერთად. რადგანაც წიგნების გარეშე ძალიან მოწყენილი ვარ, ერთმა ოფიცერმა დასაკრავი ინსტრუ-მენტი მომიტანა, [44 ფ.] რომელსაც ჩვენ „ცინბალკას“ ვეძახით, მაგრამ, ჩემდა საუზედუროდ, დაკვრა არ ვიცი. მინდა ვისწავლო, თუ ძალიან ძნელი არ იქნება, იმიტომ, რომ ისევე, როგორც ჩემი ყოფა, მე თვითონაც აუტანელი, ცივსისხლიანი, ეჭვიანი გავხდი, ყველა და ყველაფერი მაღაზიანებს და ეს რალაც საშინელებად მაქცევს, გული კი აღარავის ენდობა. ალბათ ავად ვარ, არა, ნამდვილად ავად... მიუხედავად იმისა, რომ არაფერი მაწუხებს, ცოტა წერვები უნდა დაგინიჭნარო, მაგრამ მე და ჩემს გონებას მხოლოდ დედისგან მიღებული წერილი თუ [45 ფ.] დაამშვიდებს – განა საყვედურის, არამედ მანუგეშებული; სადაც ენერება, რომ ყველაფერი კარგადაა და საქმეები არაჩვეულებრივად მიდის. მაშინ კი ვიტყვი, რომ ბედნიერი კაცი ვარ, რადგან დედისგან ასეთი მშვენიერი ამბები გავიგე. დღეს ჩემ მიერ დანერილი წიგნიდან სიტყვებს ვითვლიდი. [46 ფ.] აღმოჩნდა, რომ 20000

ნიკო ბური ბაგრატიონ-მუხრანელი და მისი
თანამებრძოლი ფრანგი გრაფი ბრუდა ბურების ომში
[1900-იანი წლები]

სიტყვა დამინტერია. ცოტა არ იყოს, გამიკვირდა, რადგან ამინდი მუშაობის საშუალებას არ მაძლევს, ზოგჯერ ნაწერს მთლი-ანად მისველებს და თავიდან გადანერა მიწევს. ეს ხომ ორმაგი შრომა?! მთელი ლამე არ მეძინა. წვიმა კარავში აღნევს, მთელი ლამე ჯდომა მომინია, აქ დაზოლა წარმოუდგენელია. რამდენიმე ფეხილის ტომარისგან შეეკრული ჩემი ლოგინი მთლიანად გალუმპულია. დილის 5 საათია.

26 ივლისი

[47 ფ.] კარგი ამინდია. უძილო ლამის შემდეგ თავი დამძიმებული მაქვს, მეძინება. რადგან ჩემებისგან არანაირი ამბავი არაა და ჩემზე გამკაცრებული მეთვალყურეობაა, მინდა ვთხოვო ერთ ჩემს მეგობარს, [48 ფ.] დამინტეროს ნერილი სპირიდონ სიმონოვი-ჩისათვის გერმანულ ენაზე. იქნებ ამ ნერილმა მაინც მიაღწიოს ადრესატამდე. დღეს ვათვალიერებდი მიდამოებს, ზღვასთან გასასვლელს. ასეთი ადგილი ცოტაა წმ. ელენეს კუნძულზე – სულ სამი და სამივეგან გუმაგები დგანან. სურვილის შემთხ-

ვევაში, გაქცევა ჩემთვის პრობლემას არ წარმოადგენს, თუმც სახიფათოა, მაგრამ უკვე რა მნიშვნელობა აქვს – მკვდარი ვიქენები, თუ ცოცხალი... ერთადერთი, რაც მაჩერებს, ჩემი წიგნია. რადაც უნდა დამიჯდეს, მინდა დავასრულო. [49 ფ.] ეს წიგნი ჩემი სიკვდილის შემთხვევაში თვალებს აუხელს ჩემებს და აჩვენებს, რომ მე მათ წინაშე დამნაშავე არ ვარ და როგორ სასტიკად მექცეოდნენ მაშინ, როდესაც მე მათ არაფერს ვთხოვდი, ან როგორ უნდა დამხმარებოდნენ ტფილისიდან. ერთადერთი, რასაც ვითხოვდი, წერილები იყო, საიდანაც მათ შესახებ შევიტყობდი [50 ფ.], ეს კი ცოტათი შეამსუბუქებდა ჩემს მძიმე მორალურ მდგომარეობას. რისთვის ან ვისთვის უნდა გაფუფრთხილდე სიცოცხლეს? ალბათ ყოველდღე ვივლი და კარგად შევისწავლი აქაურობას, აგვისტოში კი წიგნსაც დავასრულებ და თუ მანამდე ჩემიანებისგან წერილს არ მივიღებ [51 ფ.], ჩავთვლი, რომ ალარ სურთ და სცხვენიათ ჩემთან ურთიერთობა. მაშინ თავისუფალი კაზაკი გავხდები და გავიქცევი, თუნდაც ინგლისელებმა დამიჭირონ და დამხვრიტონ. წიგნი ხომ დარჩება, საიდანაც ყველა გაიგებს ჩემი ცხოვრების შესახებ კარგს თუ ცუდს: რამ მაიძულა ტფილისიდან წამოსვლა, რატომ მოვხვდი აფრიკაში, შემდეგ კი – [52 ფ.] წმ. ელენეს კუნძულზე. წიგნის გარდა, არსებობს კიდევ პატარა დღიური, რომელშიც ყველაფერს ვიწერ, რაც ყოველდღიურად ხდება. დღიურში აღნერილია ჩემი თითოეული ნაბიჯი ევროპიდან აფრიკაში გამგზავრებამდე. არსებულ მდგომარეობას რუსული ანდაზა კარგად გამოხატავს: „ფონი გასაგალს შეაქ“. ყველა გაოგნებულია, რომ ამდენი ხნის განმავლობაში არავისგან წერილი არ მიმიღია. მგონი, [53 ფ.] უკვე ეჭვი ეპარებათ ჩემს წარმომავლობაში და ვიღაც თვით-მარქვია ვგონივარ. 2000 ტყვეს შორის ადამიანისშვილიც კი არაა, ვისაც წერილი არ მიუღია. აქ არიან ახლად ჩამოყვანილი ტყვეები, ტყვეები, რომლებიც ჩემზე დიდი ხანია აქ იმყოფებიან. მაგალითად, ამერიკელები, მათაც კი, ორი კვირის წინ მიიღეს წერილები. [54 ფ.] მე კი ისევ ველოდები, იქნებ ვინმებ ჯვარი გადამსახოს და წერილი გამომიგზავნოს. ლამის 12 საათია. დავი-დალე და საშინლად მეძინება. ფიზიკურ დაღლილობას დიდად ვერ ვგრძნობ, მაგრამ ჩემი გონება მუდმივი დაძაბულობის ქვეშ იმყოფება, რაც ძალიან მღლის. უკვე პირველის 10 წუთია, უნდა დავიძინო, გადაღლილი გონება დავასვენო.

27 ივლისი

კარგი ამინდია. ძალიან კარგად მეძინა. რომ გავიღიძე, ჩემს ლითონის საათზე 10 საათი იყო. თავს მხნედ ვგრძნობ. სამი

პარტია ჭადრაკი ვითამაშე და სამივე მოვიგე. [55 ფ.] ძალიან ძლიერი მეტოქე მყავდა, შემიძლია ვთქვა – ჩემზე ძლიერი, რომელსაც უჭმელ-უსმელზეც კი სამივე პარტია მოვუგე. ვგონებ, წმ. ელენეს კუნძულის სტუმრები კიდევ დიდანს ვიწერით, იმიტომ, რომ ბურებმა ახლახან ნამდვილი ომი გააჩალეს. ჩემთან ახალგაზრდა სკანდინავიელი მოვიდა, რომელსაც ჩემი პორტრეტის დახატვა სურს. მე მას ანეჩეა ბუჭყიევას სურათი მივეცი [56 ფ.], რომელიც ჩემს „ბუმაზუნიში“ მქონდა. მშვენივრად გადახატა. მეც დამხატა, მაგრამ ისე კარგად ვერ, როგორც ანეჩეა. თითოეულში 5 შილინგი, ან რუსული 4 რუბ. 50 კაპ. უნდა გადავუხადო. ორივეში 9 რუბ., ან 10 შილინგი, მაგრამ, რადგან ფული არ მაქვს, მელოდება. მე ძნელად თუ ამომიცნობს ვინმე, მაგრამ ანეჩეა ძალიან კარგად დახატა. მინდა გავუგზავნო ფოსტით, [57 ფ.] კარგი საჩუქარი იქნება და თან მინდა იცოდეს, რომ არსებობს ადამიანი, რომელსაც ახსოვს და წმ. ელენეს კუნძულზეც კი მასზე ფიქრობს. ინგლისური გაზეთები მურავიოვის სიკვდილის შესახებ წერენ. აგრეთვე წერენ, რომ წმინდა სინოდი ლევ ტოლსტოის მართლმადიდებლური რელიგიის მოწინააღმდეგებ აცხადებს და მის განკვეთას აპირებს. დღეს კამერდინერმა გამომიცხადა, რომ აღარ სურს ჩემი მომსახურება. სხვა მსახურის [58 ფ.] პოვნა ძალზედ ძნელია, არადა მის გარეშე ძალიან გამიჭირდება, იმიტომ რომ სამზარეულო და საჭმლის კეთება არასოდეს მიზიდავდა. ჩემი რაზმის ერთ-ერთმა ფრანგმა ინგლისელებისგან საფრანგეთში გასვლის ნებართვა მიიღო. ეტყობა, მისმა ახლობლებმა ძალიან მოიწოდეს. ამ დღეებში აპირებს გამგზავრებას. თუ მომცეს უფლება, წერილი გავატანო, [59 ფ.] იქნებ საფრანგეთიდან გაგზავნოს და, იმედია, ეს წერილი მაინც მიაღწევს დედამდე.

ჩემი რაზმის ერთ-ერთმა ჯარისკაცმა გამოთქვა სურვილი მემსახუროს, მეც დიდი სიამოვნებით დაგთანხმდი, მაგრამ უნდა გადავუხადო, ოღონდ როგორ, არ ვიცი. ნუთუ კველამ დამივიწყა, ნუთუ ჩემგან სიკეთე არავის ახსოვს? ქალური ცნობის-მოყვარეობა მკლავს, მინდა ვიცოდე, რას ფიქრობენ ჩემზე, სახლში როგორაა საქმეები. ღამის პირველი საათია.

28 ივლისი

ამინდს არა უშავს, თუმცა პატარა ქარია. დღეს მინდა ცოტა გავისეირნო, [60 ფ.] კუნძულის დასავლეთი ნაწილი დავათვალიერო. ალბათ, დღის 12 საათზე კაპიტან ფრიგულიუსთან და კონტ. ბრედასთან ერთად წავალ. დილის 7

საათზე ჩემმა ახალმა კამერდინერმა, ბ-ნ კონტრა ყავა მომიტანა. ვიღაცას ჩემს სახელზე პარიზიდან უურნალ „ფიგაროს“ ნომერი გამოუგზავნია. კარგია, რამდენიმე დღე გავერთობი.

ბოლო ხანს არაფერი დამიწერია, სიზარმაცემ მძლია. ჩემი გონება სხვა ფიქრებითაა მოცული და გეგმას აწყობს, [61 ფ.] გაქცევის გეგმას, თუმცა ჩემი გაქცევა წიგნის დამთავრებამდე ვერ განხორციელდება. ეს უკანასკნელი კი ჩემთვის ბოლო და ყველაზე მძიმე მუხრუჭია. პირველ საათზე წვიმამ დასცხო. კარავში დავრჩი, რადგან გასვლა შეუძლებელია. საკრავზე ვუკრავდი, ვწვალობდი... რაც ძნელად ეძლევა ადამიანს, ის მასში უფრო დიდ ინტერესს იწვევს. არაფერი გამომივიდა, მაგრამ [62 ფ.] დრო მაინც მოვკალი. ჩემ მიერ ტფილისში გაგზავნილი ლია ბარათების ქვითრები მომიტანეს. ცოტათი დავშვიდდი. იმედია, ახლა მაინც მივა დანიშნულების ადგილამდე, თუმცა როდის, არ ვიცი. დღეს დავსველდი, მინდოდა ტანსაც-

ნიკო ბური ბაგრატიონ-მუხრანელი სამსედორო პირებთან ერთად პირველი
მსოფლიო ომის დროს (მარჯვნიდან პირველი, ზეს)

[1914-1917 წლები]

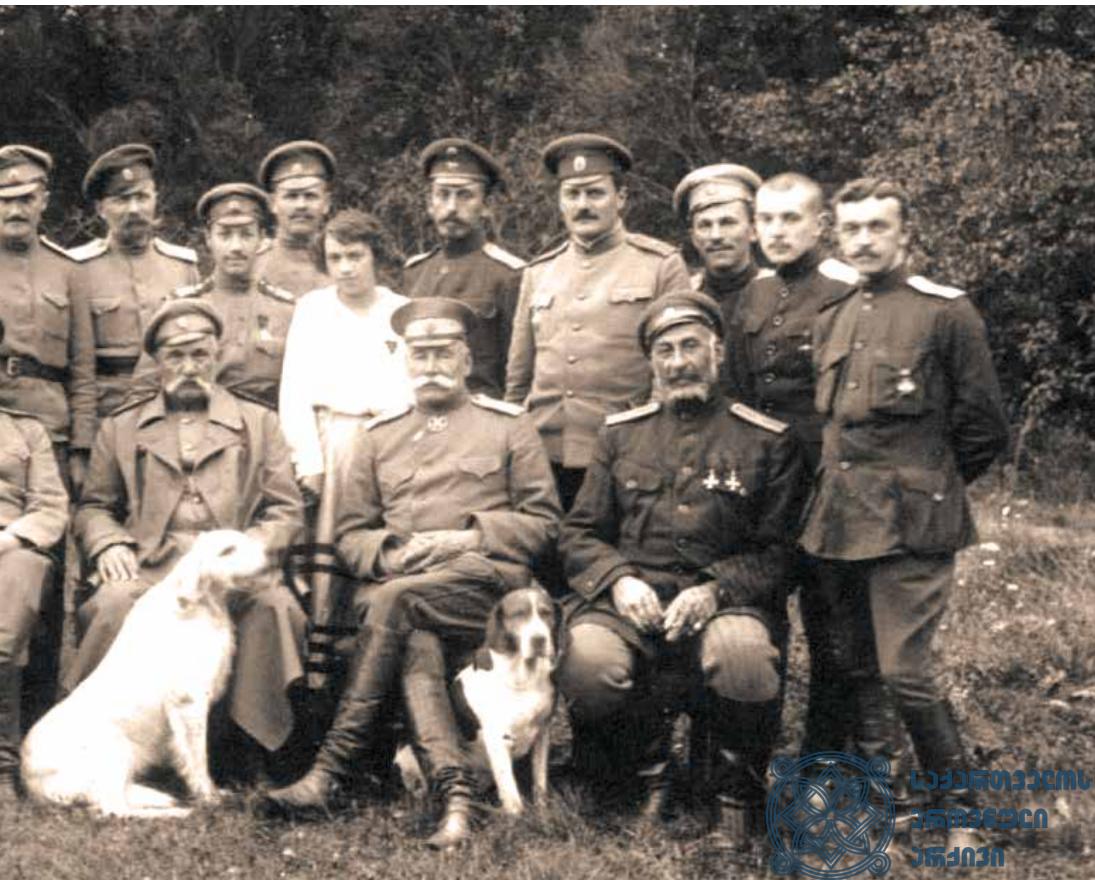

საქართველოს
ცალკეული
ცალკეული

მლის გამოცვლა, მაგრამ ამის საშუალება არ არის, რადგან ჩემი მეორე ხელი ტანსაცმელი სამრეცხაოშია. მომიწევს ტანზე შეშრობა. 12 ½ საათია.

[63 ფ.] 29 ივლისი

კვირა. კარგი ამინდია, მაგრამ რაოდენ გასაკვირიც უნდა იყოს, დღილის 7 საათზე მთის ბორცვებზე მოუთოვია, რისი დანახვაც ვერ შევძელით. ყველა გაოგნებულია, რადგან ნმ. ელენეს კუნძულზე თოვლი იშვიათობაა. მათაც კი, ვინც აქ ათეულობით ნელინადია ცხოვრობს, თოვლი პირველად ნახეს. არც კი იცოდნენ, რა არის თოვლი. საღამო კაპიტან ფრიგულიუსთან გავატარე. შეიძლება ითქვას, არაფერზე ვსაუბრობდით: როგორ მისცა ვიტამირს მეორე ჩეკი [64 ფ.] 1900 წ. 18 ივლისით დათარიღებული და როგორ მიიღო მისგან 25 ფუნტი სტერლინგი, დაუბრუნა 15 ფუნტი, დარჩა 10 ფუნტი და როდის მისცემს, ალაპმა უწყის.

ნიკო ბური ბაგრატიონ-მუხრანელი წმინდა ელენეს კუნძულზე ტყვეობის დროს
[1900-იანი წლები]

A. L. Jones

საქართველო
ცლოვეები
არქეოლოგი

31 ივლისი

კარგი ამინდია. მშვენივრად მეძინა. გუშინდელმა გასეირნებამ კარგად იმოქმედა ჩემზე. დილიდან ინგლისელების ბანაკიდან მუსიკისა და შეძახილების ხმა ისმის, ალბათ რაღაც გამარჯვებას ზეიმობენ. ჩვენ კი იმ დასკვნამდე მივედით, რომ [65 ფ.] წმ. ელენეს კუნძულზე დარჩენა საკმაოდ დიდხანს მოგვინებას. დღეს ერთ-ერთმა ოფიცერმა ძალიან უცნაური კითხვა დამისვა – სიცილით მკითხა: თავადო, თქვენიანებს ხომ არ დაავიწყდათ თქვენი არსებობის შესახებო. იძულებული გავხდი მეპასუხა: დიახ, რადგანაც ამ დრომდის ჩემებისგან წერილი არ მიმიღია. ნუთუ მართლა ალარ უნდათ ჩემი დანახვა? ნეტავ რის გამო? იმიტომ რომ, ვერ მივაღწიე დასახულ მიზანს, ვერ გავმდიდრდი? სამაგიეროდ, როგორ ვწვალობდი, როგორ განვიცდით, [66 ფ.] ამას ხომ ღმერთის გარდა ვერვინ ხედავდა? ან ახლა როგორ ვიტანჯები?! კარგი, თუ დამივიწყეს, ვიშიმშილებ და არ მივწერ, არ ვთხოვ დახმარებას. ღმერთმა ბედნიერი ამყოფოთ. მე კი ალბათ ვეღარ დავბრუნდები სამშობლოში.

[67 ფ.] უპირველეს ყოვლისა, იმიტომ რომ, იქ არავის ვჭირდები და მეორეც – იმიტომ, რომ წმ. ელენეს კუნძულიდან ტფილისში ჩასასვლელად დიდი თანხაა საჭირო, რომელიც მე არ მაქვს. ტანსაცმელიც მჭირდება, მე ხომ არაფერი გამარინა. მთელი ჩემი ნივთები: ოქრო, ვერცხლი, იარაღი, ტანსაცმელი ქ. პრეტირიაში დავტოვე. ეს ქალაქი ინგლისელებმა აიღეს და ჩემი ნივთების შესახებ არაფერი ვიცი, დაიკარგა თუ არა. ყველა მეუბნება – დაიკარგაო, მაგრამ მე იმედს არ ვკარგავ. ეს თუ მართლა ასეა, უმძიმეს მდგომარეობაში [68 ფ.] აღმოვჩნდები. როგორ და რანაირად შევძლებ კავკასიაში მოსახვედრად 2000 რუბ. გამომუშავებას? თან ჭამაც ხომ მინდა?! მომინევს წმ. ელენეს კუნძულზე ან აფრიკაში დარჩენა. ინგლისელები, სავარაუდოდ, [69 ფ.] არ დამასაქმებენ, რადგან მათ წინააღმდეგ ვიბრძოდი. ბურები კი მომცემენ რაღაც სამსახურს, შიმშილით რომ არ მოვკვდე, თუმცა ენა არ ვიცი და გამიჭირდება, ან ვის რაში ვჭირდები აფრიკაში. კიდევ ერთი კითხვა მებადება: იარსებებს კი ტრანსვაალის რესპუბლიკა, თუ ინგლისელები მას შთანთქავენ? სავარაუდოდ, შთანთქავენ. ღამის 11 ½ საათია.

30 ივლისი

საკმაოდ კარგი ამინდია.

წმ. ელენეს კუნძულის დასახლებული ნაწილის დასათვალიერებლად გავდიოდი, როდესაც პოლკოვნიკი შემოვიდა, ჩვენზე თვალ-

ვალი რომ ევალება და მკითხა, მსურდა თუ არა [70 ფ.] ევროპაში დაბრუნება, რაზეც უყოფანოდ დავთანხმდა. შემდეგ კი მამცნო, რომ ინსტრუქციის პირობა ასეთია: არასდროს დაგბრუნდე აფრიკაში. მე გუთხარი, რომ მოვაწერ ხელს ღოკუმენტს, რომელშიც აფრიკაში შეუსვლელობის პირობას დავდე, ვიდრე ბურებთან ომობენ, შემდეგ კი პრეტორიაში გავემგზავრები მხოლოდ იმისთვის, რომ ჩემი ნივთები ავილო. თანაც, რადგან ევროპაში დასაბრუნებელი [71 ფ.] ფული არ მაქს, თქვენ უნდა უზრუნველყოთ ჩემი რუსეთის საზღვრამდე მიყვანა, დანარჩენზე კი თავად ვიზრუნებ. ის დამპირდა, რომ ლორდ რობერტს გაუგზავნის მოთხოვნას და პასუხსაც შემატყობინებს. მე, კაპიტანი ფრიგულოსი და ჩემი გულითადი მეგობარი კონტ. ბრედა წმ. ელენეს კუნძულის დასავლეთ ნაწილის დასათვალიერებლად წავედით. დათვალიერების შემდეგ სამიკიტნოში შევარეთ. მე სამი ცალი მოხარული კვერცხი შეფუკვეთი და ერთი ბოთლი ლუდი მიერთვი. უკანა გზაზე საფრანგეთის კონსულის ვირებზე მოსეირნე [72 ფ.] გოგონები შემოგვხვდნენ. მივესალმე, მაგრამ, ჩემდა საუბედუროდ, ისინი ფრანგულად არ ლაპარაკობდნენ, მე კი – ინგლისურად. რა უცნაურია, მევიდრი ფრანგის შეილები არაან და ფრანგულად არ საუბრობენ. მოგვინა ჟესტების ენაზე საუბარი, მათთვის კი ეს ძალზე მოსაწყენი აღმოჩნდა, ამიტომ მალევე დავემშვიდობე და წავედი. საღამოს 5 საათზე დაგბრუნდი ჩემს კარავში. დასაძინებლად ხშირად ლამის 11 საათზე ვწვებოდი.

[73 ფ.]

Géomètre — მიწისმზომელი

Doigt — თითი

Azoté — აზოტი

phosphore — ფოსფორი

nuage — ღრუბელი

mirage — ილუზია

arcenciel — ცისარტყელა

bâiller — მთქნარება

defile — მწყობრად სვლა; აღლუმი

vêtement — ტანსაცმელი

ongles — ფრჩხილები

passoire — ფილტრი; ჩაის საწურავი

ნიკო ბური ბაგრატიონ-მუხრანელი [1914-1917 წლები]

oncle — ბიძა

pissottiere — საპირფარეშო (პისუარი)

fin — დასასრული

faim — შიმშილი

fin — დასასრული, ბოლო

malin — ავი, ბოროტი, გაიძვერა

intelligent — ჭკვიანი, გონიერი

coude — იდაყვი

[74 ფ.]

Croix — ჯვარი

Croisé — გზაჯვარედინი

Baptême — ნათლობა

Parrain — ნათლიმამა

Marraine — ნათლიდედა

Huître – ხამანწერა
Coquillage – ნიჟარა; ნაჭუჭი, გარსი
intelligent – ნიჭიერი
relaxant – დასვენება
lamer – ზღვა
lamère – დედა
parapluie – ქოლგა
ombrelle – ქოლგა
conjugué – ერთობლივად
déclinaison – უღლება
malgré – მიუხედავად, თუმცა
naissance – დაბადება
anniversaires – წლისთავი
accouchement – მშობიარობა, დაბადება
mètre – მასწავლებელი
mettre – მოთავსება; მოხმარება
digérer – გადახარშვა; მონელება; მოფიქრება
cataplasme – ბათქაში
mutarde – მდოგვი

[75 ფ.]

gants – ხელთათმანები
ventre – მუცელი
vendre – გაყიდვა
chaussettes – წინდები
soulier – ფეხსაცმელი
animaux – ცხოველი
lesœufs – კვერცხი
œil – თვალი

le temple – ტაძარი
printemps – გაზაფხული
été – ზაფხული
hiver – ზამთარი
Automne – შემოდგომა
Сп._время – დრო
Animaux – ცხოველი

[76 ფ.]

Âne – ვირი
Année – წელიწადი
Anne – ანნა
Ancre – ღუზა
[...]
Angle – კუთხე
Arriver – მოსვლა
Annonce – განცხადება
Anon – ჩოჩორი
Anonyme – ანონიმი
Anse – ზღვის ყურე

Encre – მელანი
Entre – შესვლა
Exposition – გამოფენა
juin – ივნისი
oncle – ბიძა
sommeil – სიზმარი
reveil – მაღვიძარა
...

5 ტექსტი ფრანგულ და ქართულ ენაზე (არ იკითხება).

მივეცი 10 ფუნტი სტერლინგის ჩეკი გ. მულერს.

მომცეს ჩეკი 10 ფუნტ., ვიტამორმა მომცა 25 ფ. ჩეკი, გ.გ. ჩემთვის მოცემული ჩეკით ფული ჯერ არავისგან მიმიღია, გარდა გ. ვიტამორისა – 10 ფ.

[77 ფ.] – [...] დანარჩენი ბურები, მაგრამ ჩვენ ჯერ არაფერი ვიცით, როგორც კი დეპეშა მოგვივა, ჩემთან შემოიტანენ, მანამდე კი 10 საათი ლოდნი მოგვიწევს, მერე კი წავიკითხავთ მას და სიახლესაც გავიგებთ.

დეპეშაში ნათქვამია, რომ ლორდმა რობერტსმა მოიგო შეტაკება და ტყვედ აიყვანა 5000 ბური, რომლებიც კაპიტანი ი. პრენცლოს წინამძლოლობით იძრძოდნენ. ინგლისელებმა ასევე ნადავლად ხელში ჩაიგდეს 9 ზარბაზანი. მათ მიაჩინათ, რომ პრენცლო ერთადერთი ადამიანია ბურებს შორის [78 ფ.], რომელიც გონებამასვილობითა და უსაზღვრო ენერგიით გამოირჩევა. ახლა უკვე მას აღარ სჭირდება ბევრი ხალხი და არტილერია, ის პარტიზანულ ომს ანარმოებს; მხოლოდ ამ გზით თუ შეძლებს მოგებას. ინგლისელებს ძალიან დიდი დანახარჯები აქვთ, დაახლოებით – ორი მილიარდი. ასე მგონია, ისინი პარტიზანულ ომს ვეღარ გაუძლებენ, რადგანაც ეს უფრო ძვირი დაუჯდებათ, ვიდრე [79 ფ.] ტრანსვალისა და ნარინჯისფერი რესპუბლიკები და მგონი, იძულებული გახდებიან, მშვიდობაზე მოილაპარაკონ.

ამ დღიურს დღეს ვასრულებ და გადავდივარ სხვაზე, რომელშიც პირველი აგვისტოდან დაიწყებ წერას.

თავადი კ. გ. ბაგრატიონ-მუხრანელი

[81 ფ.] სამახსოვრო წიგნი – 1

ფოტო

თამბაქოს თუთუნი

პერანგი, ჩექმები, საყელოები, მანუეტები, შარვალი, შაქარი, სიროფი, პიკული, ქალალდი, სავიზიტო ბარათები, ფეხსაც-მელები, ჰალსტუხი, სანთლები – 17 შ.1 კ. (ტაბ.8)

ფორთოხალი – 2ფ. 10პ.

[82 ფ.] „ლაიმჯუსი“ – 1,9 შილინგი

ვაზელინი – 1 შილინგი

ბანანი – ½ შილინგი

6 არ იკითხება.

ვიყიდე ორი [...] – 2 შილინგი

ქლიავი – 1 ½ შილინგი

ქუდი – 1 ½ შილინგი

ციტრა – 1 ½ ლირ. 5 შილინგი

მარკები – 5 შილინგი

„პერეჩ“ – 1 შილინგი

სურათი – 5 შ.

„გოლოვკა“ – 2 შილინგი

ღია ბარათები – 1 შილინგი

სიგარეჭი – 4 შილინგი

ლუდი – ½ შილინგი

პროვიზია ბრედასთვის – 2 ½ შილინგი

[...]

14 ივლისი, ავიწონე – 5 ფ. 12 დ.

[84 ფ.] ბარათები და მარკები წერილებისთვის – 2 ½ შილინგი

ვიყიდე საცვლები – 7 ½ შილინგი

პაპიროსი – 2 შილინგი

წერილების ყუთები – 2 შილინგი

მარკები – 1 ½ შილინგი

ბანანი – ½ შილინგი

სულ = (?)

[85 ფ.] [1900 წლის 5 აპრილს პოლკოვნიკი ვ. ინგლისელებმა ტყვედ აიყვანეს ... და გააგზავნეს წმ. ელენეს კუნძულზე. 21 აპრილს ჩამოვიდნენ წმ. ელენეს კუნძულზე, სადაც გემი [...] 4 დღე გააჩერეს ...]

საქართველო
კლოვენი
კლებული

ნიკო ბურის დლიურის ფოტოასლები

ნიკო ბურის პირადი საარქივო ფონდი № 2098,

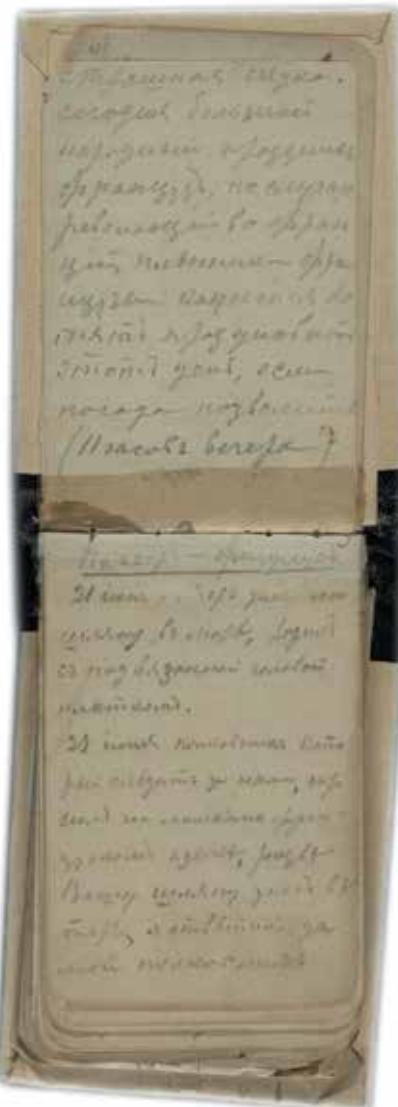
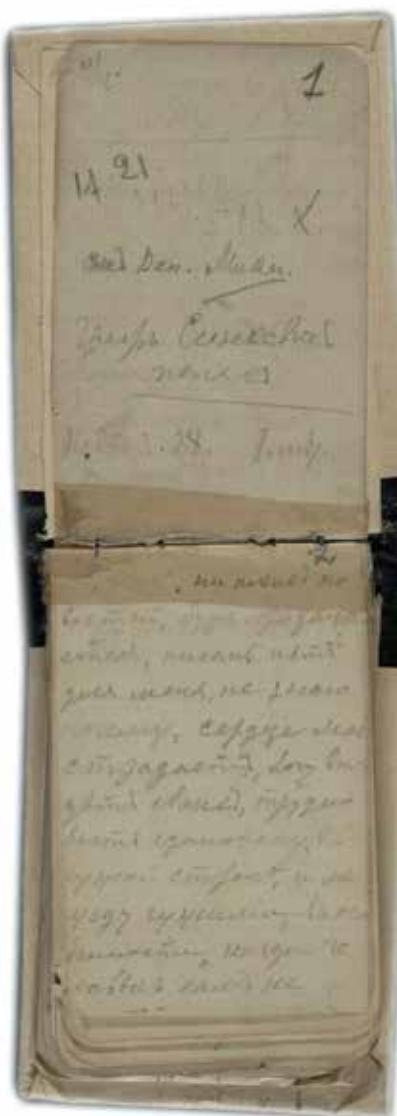
ალწერა №1, საქმე №21.

დღიური მცირე ზომისაა:

85 ფ. ზომები: ყდა - 72X101 მმ, გაშლილი - 72X215 მმ;
ქაღალდი - 60X93 მმ, გაშლილი - 60X190 მმ; სისქე - 12
მმ; არშიები: ზედა - 5 მმ, ქვედა - 10 მმ.

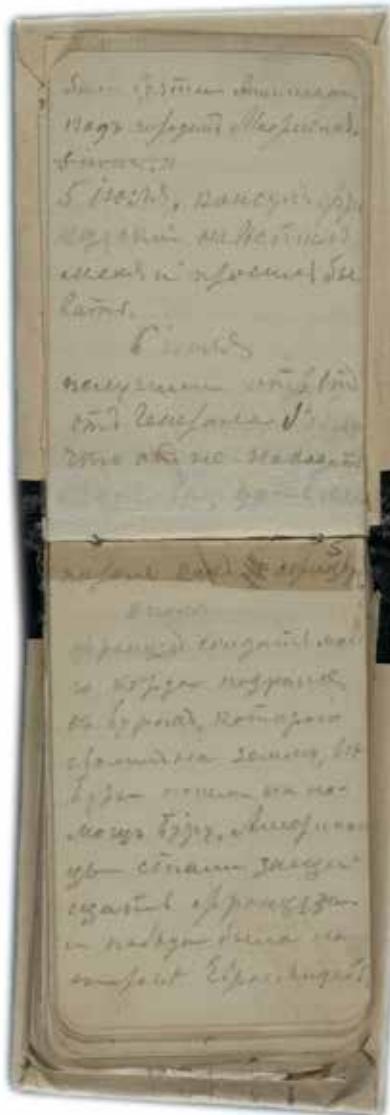
ქაღალდი, ფანჯრით ნაწერი, მუყაოს ახალი ყდა.

ფფ. 1-2

ფფ. 2-3

ფფ. 3-4

ფფ. 4-5

5. Խառնում եղան
պայմանագիրը, տե-
սքով հարցվել և
ուժի շահագործութե-
ան, ուժու չափու-
թան տարբերա-
կանը այս պայմա-
նագիրը կազմու-
թան տարբերա-
կանը գույնի դա-
ստիարակութեան

15. - 6.
Խառնում եղան
պայմանագիրը, համար-
կանութեան օրու 25 յու-
նիս է տարբերակ
առնել, և թաքառը
է տարբերակը
ուժու չափութեան
դաստիարակութեան
տարբերակը պայմա-
նագիրը գույնի դա-
ստիարակութեան

~~Խառնում եղան
պայմանագիրը, հա-
մարկան օրու 25 յու-
նիս է տարբերակ
առնել, և թաքառը
է տարբերակը
ուժու չափութեան
դաստիարակութեան~~

Եղան - 25 = 1 ամ.
Եղան պայմանագիրը - 2 ամ.
Եղան թաքառը 1 ամակ
տարբերակը առ
առնելը 3 ամակ
տարբերակը պայ-
մանագիրը պայ-
մանագիրը առնելը 4 ամակ

Ամառ - 1 ամ.
Էջման - 2 ամ.
Վայրուն - 1 ամակ
Տպարա - 1 ամակ
Խառնութեան - 1 ամակ
2 ամիս
Քառա - - - 2 ամ.
Մայիս - - - 1 1/2 ամակ
Հունիս - - - 1 ամակ

Կառուս = 8 1/2 ամ.

ՊՊ. 5-6

ՊՊ. 6-7

Ըստ,
 բարոն - 2 ամ
 թառ - 2 ամ
 ծաղկ - 3 ամ
 խելան - 2 ամ
 չ առա
 պատու - 1 ամ
 ծաղկ - 1 ամ
 շատ առաջ - 1 ամ
 մաս

Տեսակ
 տառապատճեն - 1 ամ
 թառ - 1 ամ
 խելան - 1 ամ
 չ առա
 պատու - 1 ամ
 ծաղկ - 1 ամ
 առաջ - 3 ամ
 մաս - 1 ամ
 մաս
 պատճեն - 1 ամ
 թառ - 1 ամ
 խելան - 1 ամ
 չ առա
 պատճեն - 1 ամ
 ծաղկ - 1 ամ
 առաջ - 1 ամ
 մաս

20 ամ
 առաջ պատճեն - 2 ամ
 մաս - 1/2 ամ
 մաս
 էդափ - 1 ամ
 25 ամ
 առաջ - 1 ամ
 թառ - 1 ամ
 խելան - 1 ամ
 չ առա
 պատճեն - 1 ամ
 ծաղկ - 1 ամ
 առաջ - 1 ամ
 մաս

26 ամ
 առաջ - 1 ամ
 թառ - 1 ամ
 խելան - 1 ամ
 չ առա
 պատճեն - 1 ամ
 ծաղկ - 1 ամ
 առաջ - 1 ամ
 մաս
 պատճեն - 1 ամ
 թառ - 1 ամ
 խելան - 1 ամ
 չ առա
 պատճեն - 1 ամ
 ծաղկ - 1 ամ
 առաջ - 1 ամ
 մաս
 պատճեն - 1 ամ
 թառ - 1 ամ
 խելան - 1 ամ
 չ առա
 պատճեն - 1 ամ
 ծաղկ - 1 ամ
 առաջ - 1 ամ
 մաս

գլու. 7-8

գլու. 8-9

1 100

Flowers -	82
leaves	1 100
Leaves	
Leaves -	1 100
<u>numbered leaves from</u>	
giant or commonest foliage	
giant tree in valley 30	
minimally over 2 m. tall	
very strong, rather stiff	
thin, narrow stem, green	
large, elliptical, acute	

- 1st leaf 16 cm long 10

Major axis 4 cm wide 3 cm
width about 1 cm across 2 cm
wid. tip acute, up
the main body green
yellow

width about 1 cm tip
tip acute, up
the main body 3 cm. tip acute
the main body
width about 1 cm tip

P. J. G. 100

1 100

Compressed leaf, re
longitudinal, elongated
to 10 cm. width
narrowest, green,
second leaf narrower
1/2 its width

Sept. 1940, 100
cm. tall, 10 cm. diameter
leaves, 1 cm. wide

leaves - 100 cm. tall

leaves, 1 cm. wide

width about 1 cm. tip acute,
tip acute, 1 cm. wide

width about 1 cm. tip acute
tip acute, 1 cm. wide

width about 1 cm. tip acute
tip acute, 1 cm. wide

ფფ. 9-10

ფფ. 10-11

13
Mycetophylax
Myrmecophylax (L.)
Dowdell's Myrmecophylax
face glabra horrida
ciliata, angustifolia
obtuse & serrata, paniculata
obtuse & serrata, paniculata

ଓଡ় ১-12

ଓঁ. 12-13

սկզբանում ետք
պահպանութեալ պահպան
հայութեան առաջին գույնում
առաջին առաջին տեսակը է առաջին
առաջին պահպան առաջին
պահպան է առաջին պահպան

1899-ը մայիսի 18 թիվ
1877-ի շաբաթ 1899-ի 23-ը
1899-ի 7-ը — 1900-ի 1-ը նույնական

Տարբանը 3555585 է առ 1900-ի
դեկտեմբերի 19 թ.
18 առ ա. Արշակունյաց
անունը վաղաբերության հայութեան առաջին պահպանը է առ 1899-ի դեկտեմբերի 26 թ.
պահպանը պահպան մտնութեան պահպանը է առ 1900-ի դեկտեմբերի 21 թ.
այս դեպքում ունենալու հայութեան պահպանը է առ 1900-ի դեկտեմբերի 5-ը.

պահպանը պահպանը է առ 1900-ի դեկտեմբերի 26 թ.
պահպանը պահպանը է առ 1900-ի դեկտեմբերի 26 թ.

Տարբանը 3555585 է առ 1900-ի
դեկտեմբերի 19 թ.
18 առ ա. Արշակունյաց
անունը վաղաբերության հայութեան առաջին պահպանը է առ 1899-ի դեկտեմբերի 26 թ.
պահպանը պահպան մտնութեան պահպանը է առ 1900-ի դեկտեմբերի 21 թ.
այս դեպքում ունենալու հայութեան պահպանը է առ 1900-ի դեկտեմբերի 5-ը.

ՑՈ. 13-14

ՑՈ. 14-15

19 ბიბლ. სი იღვა
ოფიციალური, ხელი
კ თე მაგი მამა შეს
მომ იგორეს სუნი
მა დიდი და იუდა
ხარ იუ. ტოლა დომა
კ თ დიდი მამა და
მა დიდი და იუდა.

20 ბიბლ. სი იგორე
ოფიციალური, კ თ დიდი
კ თ დიდი და იუდა
ხარ იუ. ტოლა დომა
კ თ დიდი მამა და
მა დიდი და იუდა.
მა დიდი მამა,
კ თ დიდი მამა,
დიდი და იუდა,
დიდი და იუდა,
დიდი და იუდა,
მა დიდი მამა,

21 ბიბლ. სი იგორე
ოფიციალური, კ თ დიდი
კ თ დიდი და იუდა
ხარ იუ. ტოლა დომა
კ თ დიდი მამა და
მა დიდი და იუდა.

22 ბიბლ. სი იგორე
ოფიციალური, კ თ დიდი
კ თ დიდი და იუდა
ხარ იუ. ტოლა დომა
კ თ დიდი მამა და
მა დიდი და იუდა.

30 ian.

Croque n'jumia noma
ma es Elgore, bet uch
dewa es jammaz gumi
ja omakinty morote
croque ma es tifano
legom, Esmal mospitje
Mino uendo p'vverawu
elent, o es floguet
yia uonle, no wotu
Lofjemo uoh, uonle
Hud hofloguetje, ts

meaja gumi, o 18
ceffegom tih, wotu
cuh z'wutuun uotuun
cuh po erogum uo zah
lougez degi uotu, o es
nigibetdu, o z'wacuud
uand u z'wafagom, bet
uotu uotu mafis uofla
ce uotu uotu opam, u
lejgo oes tecanot, bet
Tz'omu c'wacuud uotu
yacuut halanu mafis uofla
igecca. Baugut no-

meajut o, uotu uotu
uy, o floguet uotu uotu
tree, uotu uotu, o
gumekintu uotu uotu
uotu uotu, o es floguet
eant, o floguet uotu
eotu uotu, o es
gumekintu uotu uotu
yia uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet

uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet
uotu uotu, o es floguet

ფფ. 17-18

48 ნიკო ბურის დღიური

ფფ. 18-19

საკალთვაცმლ
ალოები
ალფია

altri intenti, mentre
maggiore ne raffigurava
l'effigie, secondo, altrona
piuttosto che un rappre-
sento, come Moyses.
Magliani raffigura don
di verusca maggiore, p-
tornato, come spesso si vede
drammatizzante il suo
rappresentante quale mag-
ista sua Maestro.

veren en de familie
woude gezond, so gely
genl meer velen in
leiderij, want diege-
nitoe eenige gevolg zorg
had voor huyd gelyt
Dit waren menig in
mens-vanl, want
iedermann heeft eenige
vader mocht hebben
moeder en enkele broer
doch, velen waren er niet

u orakel bei ißfest
et, blygernisse am
yrauenen unnd seien
yfflandt Soubur.
nreer fürbauer, un
n die waz yppblawent
^{Spes} vrohblent. Rassemt
ist mit ychob uwohne
I wortet nadworga
jund adgeantlo ge
uss brennunz no
west, n vörwagor

23

Tugonimie u. cedzimie
se domino, o korek
se korek zasypelik se
marmal, marmal
lakat sur zerk se 180
kg, se korek spolu
spurny, transzak
q meneleti gened.
Tugonimie u. cedzimie
marmal zasypelik
Dno cedzimie u. marmal
tunek u. uszy, Robes

ଓঃ ২১-২২

ଓঁ ২২-২৩

190 I said this by
 his criterion, probably
 was, however he says
 not, not be considered
 judgmental and, more
 my son, replace just
 it. However, I consider
 most just justly by
 this and most justly
 most justly replace
 replacement of the

191 most justly by
 most justly by
 192 Year before to
 off from us for
 and even, except for
 his son, I am still
 judgmental his son, the
 his son and most justly
 remunerative of his son
 only, always in case
 most justly by

193 year that will be
 consider, when you
 receive, of justice like
 this and even, and you
 consider, probably
 judgmental not even
 can not judge like
 judgment. Probably
most consider like
 receive, and even
 like this year
 receive

194 year that will be
 even, a long time
 no just. not be considered
 as, just before, this
 judgment even, not the
 this, probably this year
 consideration, most just
 most, off from him to
 it in every time even
 consideration, most just
 this year, and even
 judgment was to stand
 most just, go in me

ფფ. 23-24

ფფ. 24-25

ასთა იფერი, გან
 თა როდი ვა მა ხე
 ცეკვერა ხე დასა
 ხული ადგინდ, დ გა
 და მაგლ აბეცედ,
 სასახო რეს დ ფორ
 გარე ა დიაბლის
 დიდი დიაბლის გას
 უძრავის გას
 და მაგლის,
 მარა ხდია
 22 თბილ

და მაგლი მარა ხდია
 მა განა და
 და და და მა მა მა
 ი მა მა მა მა
 და და და და და და
 და და და და და და
 და და და და და და
 და და და და და და

ღი ა შეკარ, უ სა რ
 ა შეკარ, უ დეკა
 რა, მ ა მა დ ა დ
 ა მ ა მ ა მ ა მ ა
 მ ა მ ა მ ა მ ა მ ა
 მ ა მ ა მ ა მ ა მ ა
 მ ა მ ა მ ა მ ა მ ა
 მ ა მ ა მ ა მ ა მ ა

და და და და და
 და და და და და

ფფ. 25-26

ფფ. 26-27

იახეთის გიბე უფე
სა, ჩორა მინ
და ვაკეთი უფე
ტურკის მინ, ა
ნუც ია ძირვა
მი არ არა ლარა
სიახეთ სა უფე
ასუ ლარა
ლარა ჭიათუ
რა ჩარა ასუ
მარა და უფე
ასუ ლარა

ჭიათუ ა მუკი
რა უგამნენ,
მაგანი. 28

22 ზოგ ჩარი იახეთ
ზოგ პოვ ლარა,
უგანო არ არა,
თ. ჩორა ასუ ეტ
არ არ ადგადა,
ადგადა არ არა უგ
ა და უგან, ა ლარა
უგან, ა ა. ბიუნ
ჩარი არ გამარი
ა უგი აიმარება

ჭიათუ, ღორები რაკ, ა
მუ არ ტურ ეპუ
ტურ უფე გიბე სია
ფეთ, სია ტურ
ტურ, ა გა ტურ
ტურ, სია ტურ
ტურ, ა გა ტურ
ტურ, ა გა ტურ
ტურ, ა გა ტურ
ტურ, ა გა ტურ

23 ვა ვა ვა ვა
ვა ვა ვა ვა

ფფ. 27-28

ფფ. 28-29

ի արքայի նկատ
առ վեց, ու զայ է այս
և այլ այլ պահանջ
ու ամառ չ չ պահանջ
այլ պահանջ չ պահանջ

ի արքայի նկատ
առ վեց, ու զայ է այս
և այլ այլ պահանջ
ու ամառ չ չ պահանջ
այլ պահանջ չ պահանջ

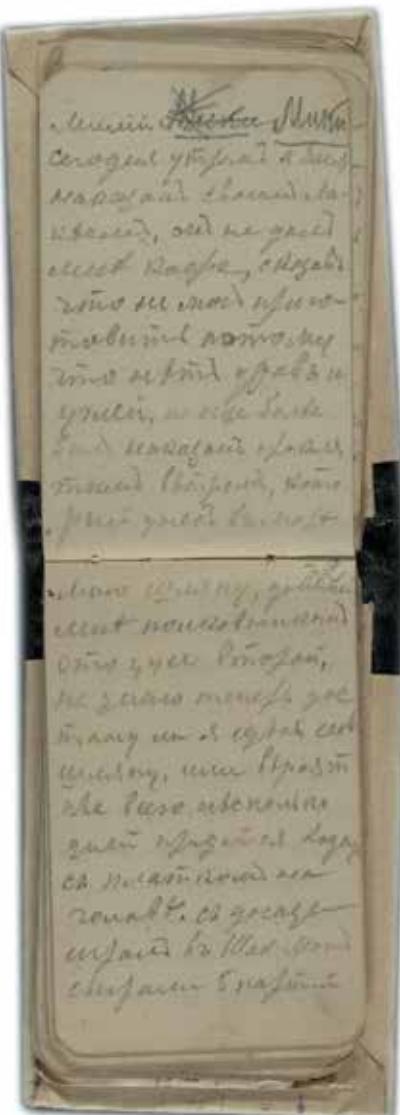
ասօն աշխատ է այս
հորդին պահանջ
պահ աշխատ է այս
ի ամառ պահանջ
այլ պահանջ չ պահանջ

ասօն աշխատ
այլ պահանջ չ պահանջ
ամառ չ պահանջ
այլ պահանջ չ պահանջ

թվ. 29-30

թվ. 30-31

ფფ. 31-32

ფფ. 32-33

დამისთ, უკ ბეჭან
აც ხევის, უკ გო-
რის მოძახ აგაზ
ახლ, ხისხ სეჭი
ეცე ჩვენს არა
ხუკ, იც ასე უკ
ერა მა შემუშა
ყოველი არა არა
ხუკ არა და და
ხისხ და და და

ტახი, ტახი არა არა
არა არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
უკ უკ უკ უკ
უკ უკ უკ უკ

ტახი, ტახი არა არა
არა არა ტახი
ტახი არა ტახი

ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი
ტახი არა ტახი

ფფ. 33-34

ფფ. 34-35

24 თობ.

მავი აუგოსტის
დღე, ცოდნა და
სა, ჩემი სამი ტრანზ.
შედაგა, უ ას ყელ
ს, მა 25 კვირას ას უ
გუბი ბოროვ მარი
უ ტრანზ., უ ერთ
უ ასამ, კი ას კა
ცეფთ, ტრანზ მიმა
უ ას გა ასა უ კა
ბო ას გუბი ბოროვ, შე

3 იანვრის ბოროვ
ას გუბი, მა 26
მიმა ას ლეი მარი
უ ცეცელ ცეცელ
უ ას ცეცელ, ცეცელ
უ ას მიმა, უ ას
მიმა უ ცეცელ, გ
მი მიმა ას მიმა ცე
ცელ მარი, უ ას
მიმა უ ცეცელ, მ
ას ცეცელ მარი, უ
ას ცეცელ მარი, უ
ას ცეცელ მარი, უ
ას ცეცელ მარი,

მერია 8 სა უ
კუნი, უ ას ტრანზ.
სა ასა, უ ცეცელ
უ ას მიმა ცეცელ
ტრანზ მიმა, მიმა
უ ცეცელ ცეცელ
სა ასა, უ ცეცელ
უ ას მიმა ცეცელ
მარი უ ას მიმა
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ

უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ
უ ცეცელ ცეცელ

ფფ. 35-36

ფფ. 36-37

လျှပ်စီမံခွဲစာ
တော်, အောင်ကြော
့ကျင်များရေးမှုနှင့်
ကြောဏ်ဆောင်ရွက်
မှု, များသော
့ကျင်များရေးမှု
နှင့် များသော
့ကျင်များရေးမှု
မှု, များသော
့ကျင်များရေးမှု

ရှိ လျော့သော မှု
မှု, များသော မှု
ရှိ လျော့သော မှု

လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု

ရှိ လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု
ရှိ လျော့သော မှု

၅၇. ၃၇-၃၈

၅၈. ၃၈-၃၉

զուած թու սկզբին
առ, և առ լուսաւուն
մերս և օքսանուն
պատճ, զայդաւուն
հան, և պատճ յայ-
տիք, և ըստ յայ-
տիք հայուցուն յա-
յան կայ ոչ պա-
ծաշ շախ, և յամ
և էնտերաւտ
հայ պատճ.

26 Տարի
Խ թիվ 3 թվական 45-
ըստ առաջ այս առաջ
պատճ, առ պատճ կա-
յան, և մերս և
օքսանուն պա-
տճ յայ ոչ պա-
ծաշ շախ, և յամ
և էնտերաւտ
հայ պատճ.

1 առաջ օրեւն ըստ
տար եղանգ եւ եւ-
տաք, ուս ուրիշ
և պատճաւուն յա-
յան կայ ոչ պա-
ծաշ շախ, և յամ
և էնտերաւտ
հայ պատճ.

2 առաջ օրեւն ըստ
տար եղանգ եւ եւ-
տաք թափառուն եւ-
ստաք, և սա այս
պատճ յայ ոչ պա-
ծաշ շախ, և յամ
և էնտերաւտ
հայ պատճ.

գլո. 39-40

գլո. 40-41

იმა თეთრი და
არ ასეუცე, ამას
კითხ, დორის რის
მა ფიცვი, მა იმ
იტებ ა. სარა არა
არ იცნო გაფო.
უკანა ფიც ხა ია
ფ, არ იცნო სხვ სხვ
კუნ, ას სა
სარა აგვ სარტ
ცაგას არებ ხა
პირ წონა არებ

არებ ხა გადა
ფიცნ, არებ,
მარა ცარის
ხა მარა არო,
არ არ ცარის
ხა გადა გადა
სარა არ არ
ას სარა არ
არ არ არ არ
არ არ არ არ
არ არ არ არ

იმა თეთრი და
არ ასეუცე, ამას
კითხ, დორის რის
მა ფიცვი, მა იმ
იტებ ა. სარა არა
არ იცნო გაფო.
უკანა ფიც ხა ია
ფ, არ იცნო სხვ სხვ
კუნ, ას სა
სარა აგვ სარტ
ცაგას არებ ხა
პირ წონა არებ

არებ ხა გადა
ფიცნ, არებ,
მარა ცარის
ხა მარა არო,
არ არ ცარის
ხა გადა გადა
სარა არ არ
ას სარა არ
არ არ არ არ
არ არ არ არ
არ არ არ არ

ფფ. 41-42

ფფ. 42-43

и възьмътъ възьмъ
и възьмъ възьмъ

и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ

и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ

и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ
и възьмъ възьмъ

ფვ. 43-44

ფვ. 44-45

შემ იქუთხა ეკ
რი ადგინ, ა წე
ვით დაწეს. სი
ჩოგა ა დაცე, მის
კუკი ა დამომ
ბრა რეიბლ ჩა
მო ა მან. და
სი ა ეს უკუკი
მას ამ. ცაგო
ა ცურა და ეს აბა
ცაც ძორა, მა ა
ზა და მა უკი ისა

უ და ა და ა და
დო ა მა ა და ა და
და ა და ა და ა და
ა და ა და ა და ა და

ა და და და და და და
და და და და და და და

და და და და და და
და და და და და და და
და და და და და და და
და და და და და და და
და და და და და და და
და და და და და და და
და და და და და და და
და და და და და და და

26 თებე. ყ

და და და და და და
და და და და და და და

ფფ. 45-46

ფფ. 46-47

առ ապա, յօր
 առ լուսու օգաս
 մաս մոլոյաց
 անձն առ հանու
 են աստ անձն թէ
 Օւզոց ըստ Ըստու
 իւս ու տեսէց
 Տես մաքսուն թէ,
 ուստի ու ուստի
 Յանի թէ մաքսուն
 հազըց, մազ
 և առ կամ մաս

Եղանակ թէ
 Կամ ա խոյ, մաս
 Խաղ զբան եռ
 Եղանակ ու ապաւն
 Առ թօնու Խաղով
 Առ ապա մասուն
 Լուսու առ ապա
 Առ ապա, յօր մաս
 Տօ Եղանակ թէ մաս
 յա ու օր Եղան
 Առ ապա մաքսուն
 Առ ապա. (Ե. Եղան)

ՂՂ. 47-48

Եղանակ մաս
 և առ լուսու օգաս
 մաս մոլոյաց
 անձն առ հանու
 են աստ անձն թէ
 Օւզոց ըստ Ըստու
 իւս ու տեսէց
 Տես մաքսուն թէ,
 ուստի ու ուստի
 Յանի թէ մաքսուն
 հազըց, մազ
 և առ կամ մաս

Եղանակ թէ
 Կամ ա խոյ, մաս
 Խաղ զբան եռ
 Եղանակ ու ապաւն
 Առ թօնու Խաղով
 Առ ապա մասուն
 Լուսու առ ապա
 Առ ապա, յօր մաս
 Տօ Եղանակ թէ մաս
 յա ու օր Եղան
 Առ ապա մաքսուն
 Առ ապա. (Ե. Եղան)

ՂՂ. 48-49

Et mo spesel beso
 d, g sues b z obec
 stgt, ne ngebobalne
 manys, za nje leba
 nekasei aom es
 elluojucco nochor
 eset ne molynt
 na kied, za b u
 ne lory, egaudan
 kae, tmo i somber
 omi H.H.B. omio
 Hmo oen Sje naca

en elst hucelle
 a caddugano za
 eset rebesel no
 et o spesel, omiai
 een moggjprach de
 te nescioto, edertha
 en da ene abal
 emblenuc ^{hunc}
 die komon a nje
 mowg egbet, ana
 no bent elut te
 jell reto u ne jut,
 karo go joesenel

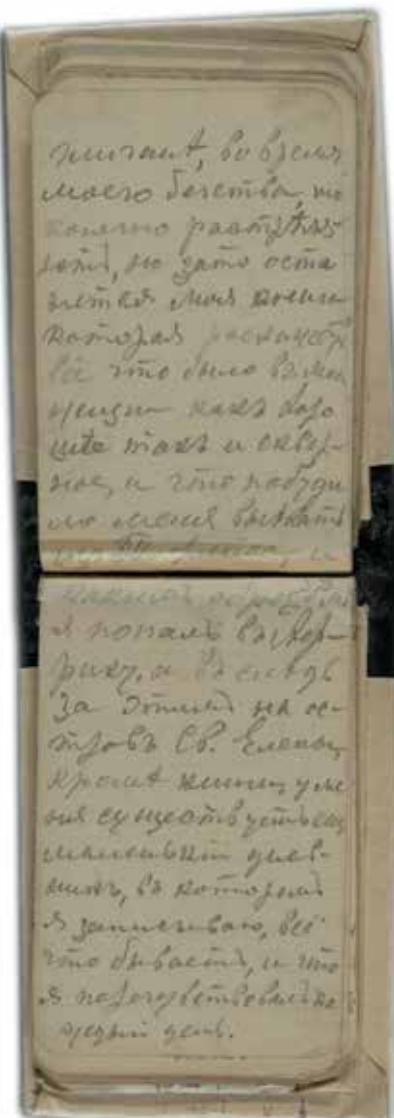
Esio spesel, s
 bprostno usagin
 yek dyg, bogintu
 nemoyuban l ygo
 sofene lot i m iste
 maz, a b zemest. Et
 vyma spes. mto
 zasuny esio suo
 ry, u za titul esti
 u go sonya obye
 ma ne molynt, em
 elst mueluna, no

maz
 ettemant, tmo etla
 fent we maztne
 lo remte zmant, u
 etmaznud yope
 bogosan em
 sonya budygt ne
 penway carina
 Marga & Podogete
 bogader, u mow, em
 eto jocnafirmano
 edan, et en elst
 mueluna et

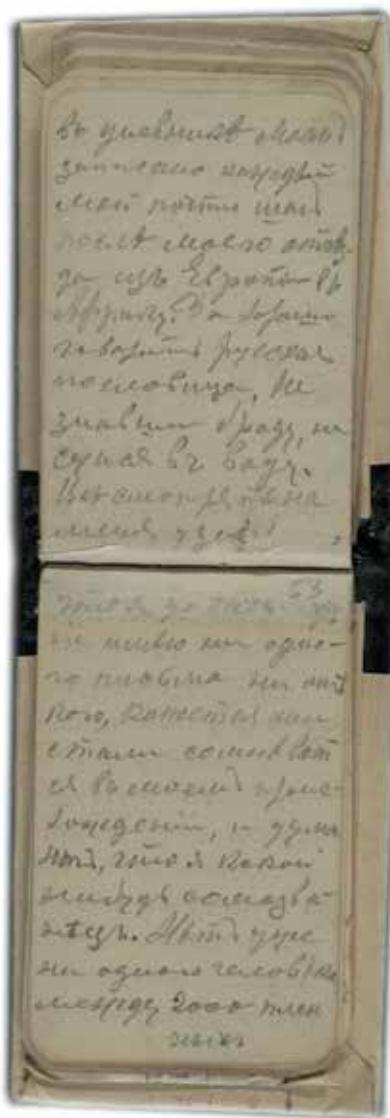
ფფ. 49-50

ფფ. 50-51

ფფ. 51-52

ფფ. 52-53

29. 07. 08. 1918
In rubine and
clouds, there are
a few more flowers
this year than last.
The first flowers
of the year have
been flowering, and
they are very nice.
This year the
flowers are more
abundant than
last year.

29. 07. 08. 1918
In rubine and
clouds, there are
a few more flowers
this year than last.
The first flowers
of the year have
been flowering, and
they are very nice.
This year the
flowers are more
abundant than
last year.

29. 07. 08. 1918
In rubine and
clouds, there are
a few more flowers
this year than last.
The first flowers
of the year have
been flowering, and
they are very nice.
This year the
flowers are more
abundant than
last year.

29. 07. 08. 1918

In rubine and
clouds, there are
a few more flowers
this year than last.
The first flowers
of the year have
been flowering, and
they are very nice.
This year the
flowers are more
abundant than
last year.

29. 07. 08. 1918
In rubine and
clouds, there are
a few more flowers
this year than last.
The first flowers
of the year have
been flowering, and
they are very nice.
This year the
flowers are more
abundant than
last year.

ფფ. 53-54

ფფ. 54-55

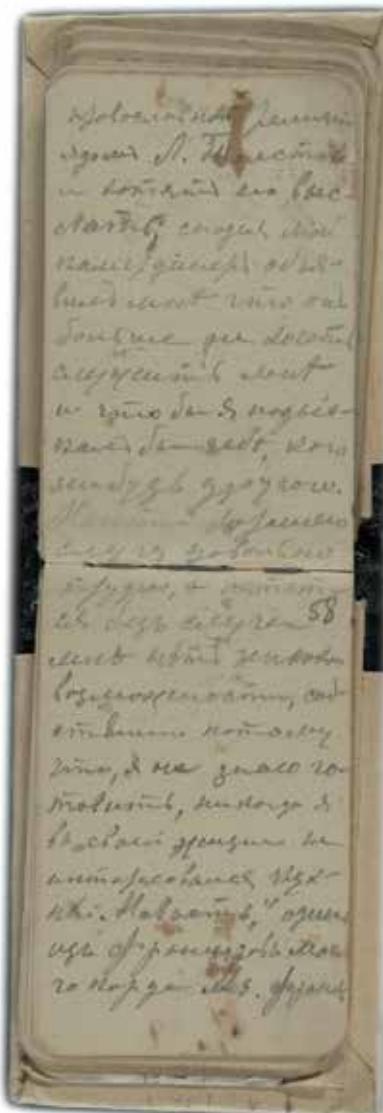
не оговаривалось
никакими конкретными
формами, но это
было включено в
каждый из них. Согла-
шалось, что не может
иметься никаких
различий. Но в кон-
це концов, на первом
заседании, когда
все были согласны
с тем, что не может
иметься никаких
различий, было
записано в протоколе
все, что было
сказано на первом
заседании.

16
Решение о том, что
заседание будет проходить
в здании парламента
Сирии, было вынесено
всеобщим единогласием.
Заседание было назна-
чено на 20 декабря
5 декабря 1918, или
на 1 января 1919 года. Члены
парламента заседали

в здании парламента Сирии.
Член парламента заседа-
ет в здании парламента
Сирии, и он имеет право
иметь с собой членов
своего кабинета, а также
членов парламента
Сирии, и он имеет право
иметь с собой членов
парламента Сирии
и членов парламента Сирии.

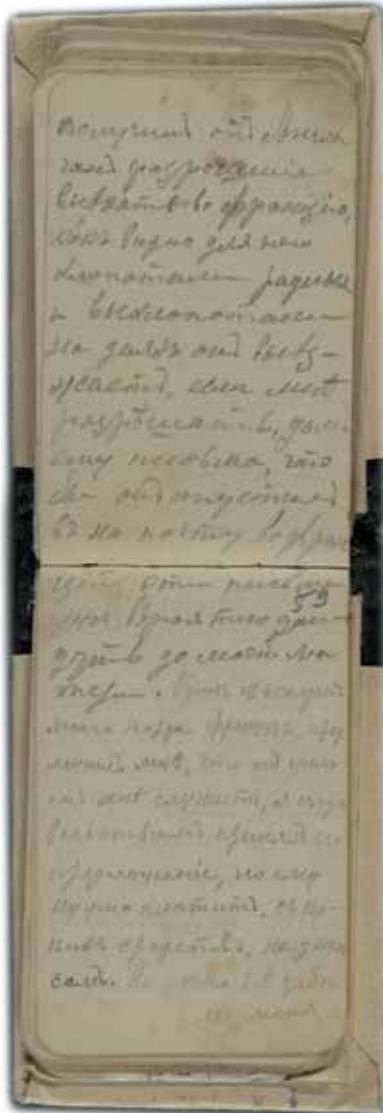
17
Парламент Сирии
заседает в здании пар-
ламента Сирии, и он имеет
право иметь с собой членов
парламента Сирии
и членов парламента Сирии.

ფფ. 57-58

68 ნიკო ბურის დღიური

ფფ. 58-59

აკეთი დროს არ მო-
ვალ უკარისტობის
მიღებას მაგრა
მოხარისხის ფარგე-
ლის, ბისონის მისთ-
ხოს, ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-

38. ხაზ.

უკეთი დროს არ
მოვალ მაგრა მაგ-
რა და უკარისტობის

მოხარისხის ფარგე-
ლის, ბისონის მისთ-
ხოს, ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-

მისთხოვთ და და
- ბისონის მისთხოვთ
მოხარისხის ფარგე-
ლის, ბისონის მისთ-
ხოს, ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-

კოდ და ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-
კოდ და ამ ყველა მი-

ფფ. 59-60

ფფ. 60-61

it omanek Pach
nacanist, nacan
bez uccuca lloqay
brenwad kaq qutuq,
nabpam nacan
wasi laguna, bana
pan geno, kini w
qipe yzocma, nac
tay, wmo unduy
me bantue cia
camafayam, w
nacanu supayal

camo wa nac
yacu, ne zanmashu
bren, zanmash
kinti lloqay
kinti nacu jasaytu
nacan uwa p
nacan Pach
camafayam, w
nacan uwa
wmo waq qutuq

yo wq pacy lo roya
yauqym ne zaan
coca p yuca
nacan uwa wmo p
kinti nacan
wmo unduy
me bantue cia
camafayam, w
nacanu supayal

camo wa nac
yacu, ne zanmashu
bren, zanmash
kinti lloqay
kinti nacu jasaytu
nacan uwa p
nacan Pach
camafayam, w
nacan uwa
wmo waq qutuq

ფფ. 61-62

ფფ. 62-63

Այսպահական առ 16
 Տիվա է. Խառ-
 սկից էստի, օդու-
 ման օքանուսաց,
 մանուկ առ 17-
 թափանց լուծու-
 թեած, առ և առա-
 նու առ առաջ
 առ օքանուսաց
 երաց առ 18-թա-
 փանց Խառս-
 կից էստի, Խառ-
 սկից էստի, առ

Բառակապ առ թիվ
 19-ը Երազու 18 առա-
 լի առ է սպաս
 25 պահութ սպասու-
 թափանուն առ
 15 պահութ առ 18 պա-
 հութ սպասուն
 առ առաջ 20 առա-
 լի առ խառս-
 կից էստի առ

31 թու (XII)

Այսպահական առ 16
 Տիվա է. Խառ-
 սկից էստի, օդու-
 ման օքանուսաց,
 մանուկ առ 17-
 թափանց լուծու-
 թեած, առ և առա-
 նու առ առաջ
 առ օքանուսաց
 երաց առ 18-թա-
 փանց Խառս-
 կից էստի, Խառ-
 սկից էստի, առ

Այսպահական առ 17-ը
 Երազու 18 առա-
 լի առ է սպաս
 25 պահութ սպասու-
 թափանուն առ
 15 պահութ առ 18 պա-
 հութ սպասուն
 առ առաջ 20 առա-
 լի առ խառս-
 կից էստի առ

գլու. 63-64

գլու. 64-65

ովսպարութեա
օմինանք, յօ, Ալլ
ու շահապատ առ
եար յօ ունի ոյք մին
յ ունի ունչ ունի
մասք. Կերպութ
և ունչ յիւն ունի
ու ծանրութեան
յանի, յա ունի, ուն
ի պահանդար,
ու յանութ մոռ
դրամեան անի

Եղի օձ, մասք
յօ օձաւ, ու յիք
ժանեան անտառ
լեզուն, օչուն
և ընյացաւ, ոչք
օճու այսուն ու
լի լուսուն, այս
յօ ինչիւ, ու ինչիւ
և անուն ընյացաւ
և անյացաւ, ու
մակուլիս և մաս
մահապ օձաւ

ուն օճ յիք ու Յո
մինանք, անտ յանտ
յօ յօ օճաւ ու
կերպ յայ ունչանտ
ու անտ եւ մասք
յանի ունի ունչ
յանի ունի յօ յօ
ունի ունչ յօ յօ
յօ յօ յօ յօ յօ

Եղի օձ, մասք
յօ օձաւ, ու յիք
ժանեան անտառ
լեզուն, օչուն
և ընյացաւ, ոչք
օճու այսուն ու
լի լուսուն, այս
յօ ինչիւ, ու ինչիւ
և անուն ընյացաւ
և անյացաւ, ու
մակուլիս և մաս
մահապ օձաւ

ՑՊ. 65-66

ՑՊ. 66-67

4. სის მე ვარ მას
ჩავ და, ვარ
მა, ვე დევი, აფეს
ჩა დონისა სი ტ
რა ასე ხვ ტენის
ჭი, შარულა
ბრძოლი ვიზ
მენს ვე ჩე გა
რი დონი გვა მას ხა
დონ ბერ, აკ
იტა. ჩე ასე გა
რი დონ ყერ მე
ლი დონ ტენის

ჭია, ჩე ასე მე
მე დონ მაგ და კუ
ხა ხო ტო ტო
და ტო არა რეა
ვე ცა ტენის ყერ
ჭია, ზორ არა
ა კუ დე გვა და
და ტო და და
და და და და
და და და და
და და და და და
და და და და და

3. ბოლ მო და
ა ფერის მინა
ა გა უა ხა იტა
და ჩე ასე ვე
ვე ტენის

ბრძოლი ვიზ
ვე გვა და და
და და და და
და და და და
და და და და და
და და და და და

4. მა დონ ტო ტო
და და და და და
და და და და და

ფფ. 67-68

ფფ. 68-69

մեջաւի վեցին
ու Շնորհած
էակ, առ պարսկա
և այլ պատման
ամս, Բժիշկ Արքա
աշխաղութեան

Յօ Խոր

Առաջ գտաւս լիպար.
Լուսն կամ առաջին
ժամանակակից անուն
ու անուն, ու անուն
կամ կամաց առաջին

Վաւու, և զայտ և առ
խոր պեսաւու և
պայսակ և լինու, և
առանձ կառաւ, ու
օր բայց օդուն կան
առայի պայտ առան
և կողունակ ու պայտ
ու պայտան ու պայտ
և պայտ ու պայտ
և պայտ ու պայտ
և պայտ ու պայտ

ապաւու հանու
արայ ու օճախ ու օճախ
հանու առ կառաւ
կառաւ ու պայտ ու պայտ
մասն, ու պայտ ու պայտ
Տես առ կառաւ, Յ
առ կառաւ ու պայտ
հանու առ օճախ
օճախ և պայտ ու պայտ
ու պայտ ու պայտ
Տես պայտ, և
մասն ու պայտ ու
օճախ ու պայտ, ու
առ առանձ ու պայտ
ու պայտ ու պայտ
Տես պայտ, ու
պայտ ու պայտ ու պայտ

ՊՊ. 69-70

74 նոյն ծայրու գլուխու

ՊՊ. 70-71

ՏԵՐԱԿՈՒՅՑ
ԿԱՆԱԿԱՆ
ԿԱՐՈՒՅՑ

legion spisot, a
sterning salut, all day
standing company 1000
men, & the commandant
a comandado me for
representatives
which returning to
me after 63 years he
said, now you are
here & now you are
you be worthy, who
now aged by many years

be, we go to sleep
earliest at 7 o'clock
you see off my son
from here & last night
he was successful, & now
I go back to Boston
then you see him no
longer than 10 days
we have done what we
can do, & we shall go

to America, where
now this year 1000
representatives of
all the world have
gathered, & now
you are to go to
the 1/2 way back
of course follow

that is to say, to Boston
earliest at 7 o'clock
XII appearance 1500
people in Boston (1)

1000	1000
2000	2000
3000	3000
4000	4000
5000	5000
6000	6000
7000	7000
8000	8000
9000	9000
10000	10000

ფფ. 71-72

ფფ. 72-73

f - վիզ
 vêtements - հագուստ
 angle - - հատուկ
 noire - սև
 arde - - Ծաղկ
 Tisettine - Տրցոց
~~she~~ - Պայմ - Քաջակ
 fin - հատույք
 ferm - բարձր
 fin malin - լուսակ
 intelligent - հոգութեան
 Ուշադիտ - արծունութեան

croix - Եղանակ
 croisé - քըզըզուալ
 baptême - Եպօնուան
 Parrain - Եպօնուան հայոց
 Mairaine - Եպօնուան հայոց
 huître - չորաց
 coquillage - խալուս
 intelligent, համառուն
 առաջ - արժեան
 aile - ան
 nævphie Ֆանուան
 ongles Յունանեան

confiture օփեալ
 bâtonnière - Շնանա
 Welsh - պարցեան
 Mâtre յայցան
 Maîtresse յայցան
 Maître - յայցան
 Maître - յայցան
 Mâtre - ական
 Mâtre - յայցան
 gîte - այցան
 簪子 - լազուրան
 mustard սուրճան
 gants - պարուան
 ventre - մատուց
 vache - պարուան
 chaussettes - պարուան
 soulier - օչկի
 aile - պարուան
 la tête - Տիկ
 le petit oïl Մայլ
 la tempe - Բաշան
 Pectine Բարա
 Elé - - Ջուն
 Vigne - - Տաւան
 cistome - - Վարչ

ՀՀ. 73-74

ՀՀ. 74-75

mother — мади
 a.m. — утро
 morn — утро
 day — день
 morning — утро
 night — ночь
 uncle — дядя
 son — сын
 daughter — дочь
 99. Rope notation

wife — жена
 wife — жена
 entre — Межу
 expedition — экспедиция
 total — общая сумма
 liquor — спирт
 uncle — дядя
 suitcase — чемодан
 at novel — в романе
 Cauchemar — кошмар

mother — мади
 a.m. — утро
 morn — утро
 day — день
 morning — утро
 night — ночь
 uncle — дядя
 son — сын
 daughter — дочь
 100. Handwriting

Handwriting — письмо
 even no writing
 writing is good,
 hand writing is good
 hand writing is good,
 paper, the sheet
 paper is good, a go
 hand writing is good
 hand writing is good
 hand writing is good
 hand writing is good

թառակ. Աւելանց
սկզբու և վերջու է
ծփշի խոյժ պահան
և խոռ 10 մետր հազարի
և շաբաթ հայտնի ան-
դաշտ ուղղագիտ և ան-
շաբաթ ուղղագիտ է.

Խոհ աշուղը, մ.թ.
Եղիսակ ու ուղղա-
գիտ շաբաթ և
պահագիտ, ուղ-
ղագիտ, մասնաւ
ից և քառակի
և անդաշտ
ուղղագիտ,
ուղղագիտ, ու
պահագիտ և
անդաշտ ուղղա-

գիտ և անդաշտ
ուղղագիտ ուղղա-
գիտ և անդաշտ
ուղղագիտ և ան-
դաշտ ուղղագիտ
ուղղագիտ և ան-
դաշտ ուղղագիտ
ուղղագիտ և ան-
դաշտ ուղղագիտ
ուղղագիտ և ան-

գիտ և անդաշտ
ուղղագիտ և ան-
դաշտ ուղղագիտ
ուղղագիտ և ան-
դաշտ ուղղագիտ
ուղղագիտ և ան-
դաշտ ուղղագիտ
ուղղագիտ և ան-

ՊՊ. 77-78

ՊՊ. 78-79

ფ. 79

ფ. 80

լին - 1,6 mm
 ծովք 1 mm.
 առյօն 5 mm. Իս
 եղա շոր 1 mm.
 առքու Իս
 եղա 2,9 mm.
 գոյք - 1 mm.

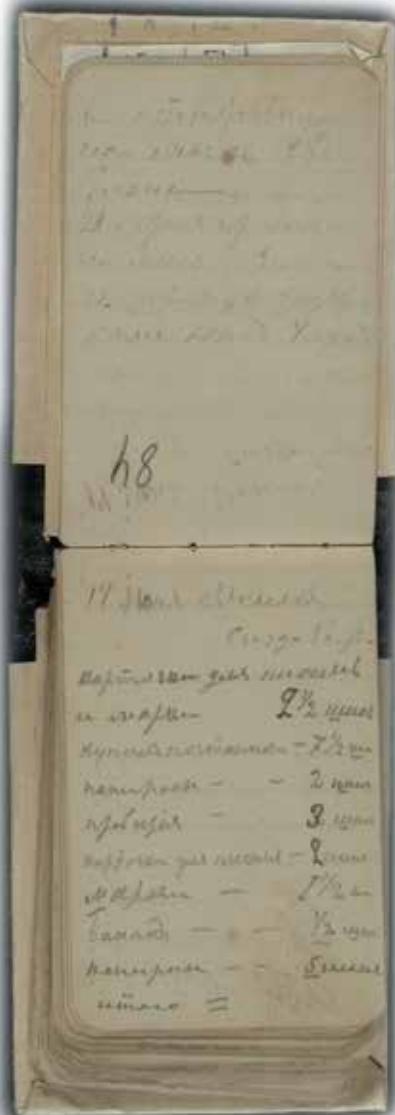
Համարություն 89
 Գույզի կող Խա.
 Առափել մահա-
 յածուց առան
 ի բար առա, մաս պատ
 ճու, չեղա օրու,
 բայց, ծուա, լայ
 և այսուհետ, այսու, առ
 ջակ, առ
 — Խալու մահ. 5
 առափել - 2,9 mm.
 Եղա Խալու 1,9 mm.

Համարություն 160
 Եղամա - Եսու
 Տառ - 1,6 mm.
 Եղա Խալու 2 mm.
 Առա - 2 mm.
 Եղա - 1,6 mm.
 Կորդա - Հայո Տառ
 Մարս - Տառ.
 Աթա - 2 mm.
 Աթա - Հայո
 Քառութել - 5 mm.
 Համարություն 161
 Եղամա - Եսու
 Խալու - 1,6 mm.
 Եղա Խալու 1,6 mm.

78

գլ. 80-81

գլ. 81-82

ფუ. 83-84

ფუ. 84-85

